

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' עקב • ז - יג אב

תשפ"ג • שנה כ"ג • גליון מ (תתשצ"ב)

תוכן ה'פלפול' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' ואתחנן העעל"ט בקיסריה

כ"כ בתקט"ו תפילות עבור כך, הרי אמרו חז"ל (ברכות דף ו' ע"א, קידושין דף מ' ע"א) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה, וכבר גלוי וידוע לפניו ית"ש כי חשקה נפשו להיכנס לארץ ולקיים מצוותיה, וא"כ מאיזה טעם הפציר והתפלל שוב ושוב, וכבר עורר ע"ז בפנים יפות (ד"ה מה שפרש"י).

ואולם הארכנו מכבר בהא דמעלה עליו הכתוב כאילו עשה, אם הו"ל כאילו עשה בפועל ממש, או דרק הו"ל במעלת העושה אבל סו"ס ל"ה כאילו עשה ממש, דבגמ' ר"ה (דף ט"ז ע"ב) א"ר יצחק כל שנה שאין תוקעין לה בתחלתה מריעין לה בסופה וכו', ובתוס' הביאו מהלכות גדולות דלאו דמיקלע בשבתא אלא דאיתיליד אונסא, הרי דגם כשנמנע ע"י אונס לא נחשב כאילו עשה ממש, ועיין בטו"ז (סי' תקפ"ה סק"ו) שהביא את דברי בה"ג והקשה דהא אונס רחמנא פטריה בכל מקום (ב"ק דף כ"ח ע"ב), ותו קשה דבמהרי"ל כתב דמיירי כשלא תקעו במזיד אבל נתבטלה מחמת אונס לא יאונה לצדיק כל און, וביאר דמ"ש מריעין לה היינו ע"ד שאמרו בחלמא בישא דעציבותיה מסתייעא עי"ש באריכות, (ועיין בשו"ת דברי יציב לקוט"ס סי' נ"ט).

בתוה"ק ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר וכו' אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה וכו' אעברה נא ואראה וגו', במגלה עמוקות (אופן צ"ב, הובא בילק"ר, אות נ"ה. וראה מג"ע אופן קע"ח, רי"א, ר"כ) אתה החילות להראות את עבדך בשעת קריעת ים סוף, את גדלך כמו שאמר וירא ישראל את ה' הגדולה, ואת ירך החזקה כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח וגו', וכתב שם לבאר ע"ד רמזי התורה שייכות בקשת משרע"ה להיכנס לאר"י בגין קריעת ים סוף, ואמנם נודע דהתורה נדרשת בדרך פרד"ס וראוי לבאר ע"ד דרוש מה שהזכיר משרע"ה ענין קריאת ים סוף אצל בקשתו ליכנס לאר"י.

ואפ"ל בדרך דרוש, עפימ"ד בגמ' סוטה (דף י"ד ע"א) דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ע"ה ליכנס לאר"י וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא באר"י אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, א"ל הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאילו עשיתם, וצריך להבין דכיון שכל חפצו של מרע"ה ליכנס לאר"י היה רק כדי לקיים מצות התלויות בארץ, א"כ מפני מה הרבה

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

תנצבה.

ואולם לא כן דעת המהר"ל (גור אריה, פר' בהעלותך ט, א) שהביא את דברי התוס' בקידושין (דף ל"ז ע"ב ד"ה הואיל) שכתבו בשם רש"י בפר' בהעלותך על הפסוק בחדש הראשון דפרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר וכו' ולמה לא פתח זו מפני שהוא גנותן של ישראל שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד, והקשו התוס' וא"ת ולמה לא הקריבו, וי"ל דסבירא להו כתנא דהכא דאמר דכ"מ שנאמר ביאה אינו אלא אחר ירושה וישיבה ובפסח נאמר ביאה וכו', וא"ת כיון שמן הדין לא היה להם לעשות מה גנות היה להם, וי"ל דהיינו גנותם שנשתהו ליכנס לארץ עד מ' שנה מפני עון מרגלים ולפיכך לא נצטוו, ואם היו זוכים ליכנס לארץ מיד היו מצווים עי"ש, וכתב המהר"ל דאין צורך לזה דשפיר הוי גנות, שכל מי שהוא פטור מן המצוה בין מחמת סיבת אונס ובין מחמת פטור אחר, גנאי הוא לו שלא עשה המצוה, דלא אמרינן אונס רחמנא פטריה רק לענין פטור מן העונש, אבל מ"מ גנאי הוא שלא עשה המצוה והיה לו זכות וכו', עי"ש באריכות.

מבואר מדבריו דהנאנס על המצוה לא חשוב כאילו קיים המצוה, ואולם מדברי התוס' בקידושין שמיאנו בזה וכתבו דהגנות היה במה שנשתהו במדבר וכו' משמע דס"ל דעצם מניעת הקרבת הפסח לא היה גנות דכיון דבזה היו אנוסים הו"ל כמאן דעבד.

ובשו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' י') נשאל במעשה שהיה חודש מעונן וערפל שא"א היה לראות הלכנה בחידושה ולקדשה, ושמעו מאיזה רב שגזר תענית על הציבור בשביל זה שלא היו יכולים לקדש הלכנה באותו חודש, אם יש לסמוך על דבריו, והשיב דיש לדין זה מקור מהא דסוכה (דף כ"ח ע"ב) במתני' ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות משתסרח

המקפה משלו משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו, ומפרש בגמ' כאילו שפך לו רבו קיתון על פניו של עבד וא"ל א"א בשמושך, ומה"ט כתב מהרי"ל (הובא בהג"ה סי' תרל"ט ס"ז) דכשיוצא מן הסוכה מכח גשמים אל יבעט ויצא אל ינהג כנכנע כעבד שמזוג כוס לרבו ושפכו על פניו, וא"כ גם בנדרין שלפנינו ראוי להיות נכנע כיון שנעלמה מאתנו שלא היה באפשר לקדש הלכנה שהוא כקבלת פני שכינה וכו', וא"כ נראה דלכאורה דהוראה זו לענין תענית יש לו על מה שיסמוך, ברם כד מעיינן שפיר יראה דכל זה הוא בנין קבוע על יסוד רעוע, דהרי להדיא אמרינן דחשב לעשות מצוה ונאנס מעה"כ כאילו עשה וא"כ מה חשש יש בזה על שלא קידשו הלכנה מחמת אונס מן השמים עכבו, ואין לדחות ולומר דע"כ הא לאו הלכתא היא כיון דהוא נגד סתמא דמתני' דסוכה והסכמת הפוסקים דאע"ג שכבר עשה בפועל הסוכה ונאנס הוי ליה סימן קללה מכש"כ במחשבה בעלמא, זה אינו דהא מרא דהאי שמעתא שפסק שצריך להיות נכנע הוא ניהו מהרי"ל, והוא פסק להדיא בהלכות ר"ה לגבי שופר וז"ל אמר מהרי"ל הא דאמר כל שנה שאין תוקעין בתחילה מריעין לה בסופה היינו דווקא שהן מזידין שלא לתקוע אבל אם נתבטלה התקיעה מחמת אונס לא יאונה להם כל און עכ"ל, ונראה לי פשוט דמקור של מהרי"ל דלמד דין זה מהאי סוגיא דחשב לעשות מצוה וכו', ובהמשך דבריו כתב לחלק בין אונס דשכיח דהו"ל לאסוקי אדעתא ולהזהר ובין אונס דלא שכיח עי"ש באריכות.

ועיין בגמ' חולין (דף פ"ז ע"א) מעשה באחד ששחט וקדם חבירו וכיסה וחייבו רבן גמליאל ליתן לו עשרה זהובים, והקשו האחרונים דמפני חייבו הרי לא הפסידו כלום דהו"ל בכלל חשב אדם לעשות ונאנס דמעלה עליו הכתוב כאילו עשאו

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

עיי"ש (וע"ע בייטב לב ר"פ וישלח אות ב').

ולפי"ז מבואר היטב דאי בכל מקום אזלינן בתר המחשבה א"כ כלפי שמיא הוי המחשבה כמעשה גמור, לכך בחשב לעשות מצוה הו"ל כאילו עשאה ממש, אבל אי לא אזלינן בתר המחשבה, א"כ הא דמחשבה טובה וכו' היינו רק מחסדי השי"ת להחזיק טובה גם על המחשבה בלבד, אבל לא אמרינן דהוי כמעשה ממש, ודו"ק.

מעתה י"ל דמרע"ה ס"ל דכשנאנס מלעשות את אשר בלבבו לא נחשב כאילו עשאן וקיימם בפועל ממש, דלא אזלינן בתר מחשבה אלא בתר מעשה, לכן אע"פ דקיי"ל שמעלה עליו הכתוב כאילו עשאם, מ"מ התפלל וביקש להיכנס לארץ כדי לקיים מצוות התלויות בארץ כמעשה ממש. ויש להמתיק דעל זה אמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, דבתפארת יהונתן פירש דהכוונה דהתפלל בתחילת חודש תשרי, כי מלחמת סו"ע היה בסוף אלול ואח"כ התפלל משה עי"ש, ולהאמור י"ל דמרע"ה אמר דמענין זמן ההוא דהיינו מצות תקיעת שופר חזינן דהנמנע מלעשות מצוה אע"פ שהוא אנוס אינו נחשב כאילו עשה ממש, דהרי לבה"ג גם אם לא תקעו מחמת אונס מריעין לה בסופה כמ"ש התוס', לכך ביקש שיכנס לארץ ויוכל לקיים מצות התלויות בארץ בפועל ממש.

והנה מצינו במדרש (שמו"ר פכ"א, ו) כשבא משרע"ה לבקוע את הים עמד הים וסירב ליבקע לפני בני ישראל, והמפו' נתקשו למה סירב הים ליבקע והלא מראשית כזאת הותנה עמו בתחילת הבריאה שיבקע לפני ישראל כדאי' במדרש (ב"ר ה, ה), ותירצו דהים טען דהתנאי היה שיקרע כשיצאו ממצרים אחר שישלימו שנות הגלות שנגזר עליהם, וכאשר יצאו טרם זמנם סבר דאינו צריך לקרוע להם.

אולם הרי נודע מ"ש המפו' דיצאו ממצרים כי גזירת הגלות התחיל מלידת יצחק, דמשעה שנולד יצחק היה ראוי ליקרא כי גר יהיה זרעך (עי' רש"י בראשית טו, יג), וכמ"ד במדרש שוח"ט (תהילים י"ח

(ועיין בזה דבר נפלא בחי' חת"ס שם), ובתשו' מהרש"ם (ח"ה סו"ס מ"ו, בסוגר) כתב דהא דמעלה עליו הכתוב כאלו עשאה הוא ע"ד כ"ף הדמיון, וכמ"ש בתשו' חכ"צ (סי' ע"ז) מכמה דוכתי עי"ש, והיינו דלא הוי לגמרי כמי שעשה ממש, עי"ש, והאחרונים האריכו לדון בכל זה (וראה לאאמור"ר זצלה"ה בשפ"ח חו"פ לחנוכה סי' קפ"א).

וי"ל דהא מילתא תליא אי אזלינן בתר מחשבה או בתר מעשה, דאי בכל דבר העיקר הוא המחשבה שבו, א"כ בחישוב לעשות מצוה הרי"ז כאילו עשאו ממש בפועל, כיון שגם כאשר מקיים ועושה המצוה, עיקר הפעולה בשמי מרום הוא מצד מחשבתו הטובה דברעותא דליבא תליא מילתא, ולכן בחשב לעשות אלא שנאנס ולא היה יכול לעשותה בפועל הרי"ז כאילו הוא ממש במדריגה זו. אבל אי בתר מעשה אזלינן, א"כ לא אמרינן דבחישוב לעשות הו"ל כאילו ממש עשאה בפועל, שהרי בעשייה בפועל יש לו מעלה מצד העשייה ולא רק מצד המחשבה, והא דהו"ל כאילו עשה היינו דגם ע"ז מקבל שכר, ודו"ק, ושמחתי דשו"ה שכ"כ המהרש"ם בתכלת מרדכי בפרשתן (אות כ"ד).

ויש להמתיק הדברים, עפימ"ש בייטב פנים (אבני זכרון אות ל') לתרין קו' הרשב"א בקידושין (דף מ"ט ע"ב) גבי הא דאמרינן דההיא גברא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל (פרש"י ונאנס ולא עלה) אמר רבא הוי דברים שבלב ודברים שבלב אינם דברים, ועורר הרשב"א א"כ דאין תוקף לדברים שבלב איך מהני ביטול בלב ותרומה במחשבה עי"ש, ותי' בייט"פ דיש לחלק בין מה שנוגע בין אדם לחבירו למה שנוגע בין אדם למקום, דאמנם בדברים שהם בין אדם לחבירו שבנ"א אינו יודע מה שבלב חבירו ורבות מחשבות בלב איש אמרינן דדברים שבלב אינם דברים, משא"כ לענין ביטול חמץ ותרומה במחשבה שהוא מדברים שבין האדם למקום, אשר הבורא ית"ש בוחן כליות ולב ואצלו המחשבה נגלית כמו המעשה ממש, שפיר מהני גם המחשבה, והבן,

אברהם וזכה בקנין הארץ, אבל אי לא אזלינן בתר מחשבה הבטה בהפקר אינו קונה לא זכה אברהם בארץ, עי"ש מש"כ בזה לדרכו.

וי"ל דאם המחשבה הו"ל כמעשה ממש אלא דבנוגע לענינים שבין אדם לחבירו שאין אחד יודע מה שבלב חבירו בזה דברים שבלב אינם דברים, אבל לגבי זכיה מן ההפקר שאין עליה רשות אחרים, שפיר מהני גם במחשבה לכן קונה גם בהבטה, אבל אי אין המחשבה כמעשה ממש, ורק דלענין גמול הטוב מחסדי השי"ת לתת שכר גם על המחשבה, לא סגי בהבטה לבד לזכות אפי' מן ההפקר, ודו"ק.

מעשה יבואר דמרע"ה התפלל שיזכה ליכנס לארץ כדי לקיים המצות התלויות בארץ, וסבר בדעתו דאע"ג שאנוס הוא מלקיימם ומעלה עליו הכתוב כאילו עשאה מ"מ לא הוי כאילו עשאם בפועל ממש, לכך אמר אתה החילות להראות את גרלך ואת ירך החזקה, ורמזו בזה לקריעת ים סוף דמאז לא שמע הקב"ה לטענת הים שטען שאין עליו לקרוע עצמו כי עדיין לא נשלם גזירת הגלות, אלא דחה את דבריו לומר דזה אינו כי הגזירה התחילה מלידת יצחק, דכבר היו בארץ לא להם כי אר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו, דהבטה בהפקר אינו קונה משום דלא אזלינן בתר מחשבה, ובכך אע"פ דבאנוס מעלה עליו הכתוב כאילו עשה מ"מ אינו כאילו קיימה בפועל ממש, ובכך אעברה נא ואראה את הארץ הטובה, ודו"ק.

*

ועד"ז י"ל עוד באו"א, בהקדם מש"כ בכרם חמד בפרשתין לפרש מ"ש ואתחנן וגו' בעת ההיא לאמר, ונתחבטו המפוי' לפרש אומרו 'לאמר', וי"ל עפי"מ דאיתא במגלה עמוקות (אופן ס') שמשמע"ה ביקש ליכנס לאר"י ולחיות לעולם, וזה המכוון במה דאי' במד"ר (פר' וילך פ"ט ס"ה) אמר לו משה להקב"ה למה אתה גוזר עלי מיתה, א"ל בחטא אדה"ר אתה מת, [וזה כברייתא בשבת (דף נ"ה ע"ב) אמרו מלה"ש לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה

א"ר שמואל לפי שהיה הקב"ה מפתה את משה כל שבעת ימי הסנה שילך בשליחותו וכו' ואמר להקב"ה רבון העולם כבר חשבתי מה שאמרת לאברהם אבינו בין הבתרים ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ועדיין לא נשלמו, ולא עשו שם אלא מאתים ועשר, א"ל הקב"ה לא כמו שאתה מחשב לעצמך, שמיום שנולד יצחק הקדמתי להם הקץ ודלגתי אותו, וכן הוא אומר (שיה"ש ב, ח) מדלג על ההרים וגו' וכבר נשלם עי"ש.

אלא דזה ניחא דווקא אם ארץ ישראל עדיין לא היתה מוחזקת לאבותינו, דאז שפיר קרינן ביה באותו זמן כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, משא"כ אם אר"י כבר היתה מוחזקת לאבותינו ליכא למימר שמא אותו שעה התחיל גזירת הגלות דהרי היו בארצם שלהם.

וביושב אהלים (פר' וארא דף קל"ג ע"א) הביא בשם המפוי', דאברהם אבינו קנה את הארץ מדין הבטה בהפקר, כדכתיב (בראשית יג, יד-טו) שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה, כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם, ויל"פ דהשי"ת אמר לאברהם אבינו שיקנה את הארץ בהבטה דהקב"ה הפקיע את הארץ מיד אוה"ע והו"ל הפקר, ושוב זכה בה אברהם אבינו בהבטה, עי"ש, והנה בגמ' ב"מ (דף קי"ח ע"א) דהבטה בהפקר תנאי הוא, נמצא לפי"ז דבכך תליא אם אברהם אבינו קנה את הארץ ומוחזקת לנו מאבותינו, דלמ"ד דהבטה בהפקר קונה שפיר קנה אברהם אבינו את הארץ, ולמ"ד דהבטה אינה קונה לא זכה אברהם אבינו בארץ.

וכתב עוד שם, דהא דמהני הבטה לקנות בה הגם שלא עשה מאומה, היינו דכיון שהשית מחשבתו ורצונו לזכות בדבר זה סגי בכך לקנותו שיכנס לרשותו ונעשה שלו, וזה סברת המ"ד דהבטה בהפקר קונה דס"ל דמחשבה כמעשה, ומ"ד דהבטה בהפקר אינו קונה ס"ל דבעינן מעשה גמור דמחשבה לא הוי כמעשה, נמצא דאי אזלינן בתר מחשבה והבטה בהפקר קונה, אהני ראיית

דף ל"א, מללי אורות בשם הגאון מהר"א ברודא בפר' בראשית ועיי"ש, לקט יוסף ערך אדם אות ח' עיי"ש, וכ"ה בבנין דוד פר' בראשית אות ס"ב), ועפי"ז פירשו דברי המדרש (ב"ר יט, יב) עה"פ ויאמר האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל, א"ר אבא בר כהנא ואכלתי אין כתיב כאן אלא ואוכל, אכלתי ואוכל עוד, והוא פלאי וכי ח"ו עמד אדה"ר במריו להוסיף חטא על פשע, אלא דאדה"ר בא בהתנצלות אשר לא אכל את פרי העץ בפני עצמה אלא אכלה לאחר שעירבה עם פירות אחרים ונתבטל ברוב.

והנה בס' אמרות ה' (לבעמח"ס מתא דירושלים, פר' בראשית, דף ע"א מדפה"ס ד"ה וי"ל) ביאר דמ"ש מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, היינו דמכל עץ הגן שלא היה טעם בעץ עצמו היה רשאי לאכול מן פירות שלהם, אבל מעץ הדעת טוב ורע פי' שבאילן זה גם העץ היה בו טעם טוב ממנו לא תאכל את פריו ואינך רשאי לאכול רק מן העץ עצמו ולא מן פריו שהוא רע לו, וז"ש טוב ורע שיש בו חלק טוב וחלק רע עיי"ש, ולהלן (דף ק"ד מדפה"ס ד"ה מכל העץ) כתב עוד עד"ז, דמה שנא' מכל עץ הגן אכל תאכל, עפימ"ד בחולין (דף ק"ט ע"ב) כל דאסר לן רחמנא שרי לן כנגדו, כנגד חזיר רישא דשבוטא וכו', וי"ל דכשאסר להם הקב"ה פרי עץ הדעת שרי להו כנגדו אחד משאר פירות הגן שהיה כטעם פרי עץ הדעת, וז"ש מכל עץ הגן דאפי' נגר עץ הדעת היה אילן אחר דטעמו כמוהו עיי"ש. ולפי"ז יתכן דאדה"ר ביטלו לעצה"ד האסור ברוב של מינו דהיתר, באופן שלא היה ניכר בטעמו או במראהו דס"ל כמ"ד דמין במינו בטל ברוב.

אלא דיל"ע דאכתי היאך היה רשאי לבטלו ברוב והרי אין מבטלין איסור לכתחילה. ואולם נודע מש"כ המפוי' דאדה"ר אכל מעצה"ד לצורך מצוה, ראה צפנת פענח החדש (ערך אדה"ר) שכתב בכמה אופנים אם מפני שרצה לקדש בו על היין כד עייל שבתא, וזה אליבא דר"מ (סנהדרין דף ע' ע"א) דאילן שאכל אדם הראשון גפן היה, וסחטה לו חוה ענבים כדאי' במדרש (ב"ר יט, ה) והיינו

קנסת מיתה על אדה"ר אמר להם מצוה קלה צויתנו ועבר עליה, א"ל והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה ומתו, א"ל מקרה אחד לצדיק ולרשע, ופירשו דבחטא אדה"ר נגזר על כל בנ"א. וכן מפורש במד' תנחומא בפרשתין (סוף אות ד') א"ל הקב"ה רב לך, בעל דין שלך כבר הוציא עליך גזירה שתמות וכל הבריות כמותך אדם הראשון שאכל מן האילן גזר מיתה לכל, ואי' בס' שערי שמים (שער ט"ז) שהיה אמתלא לאדה"ר באכילת עץ הדעת דטעה וסבר שאין בו איסור (כדאי' במפוי' הרבה טעמים ע"ז), שאם יש בו איסור למה לא מתה חוה מיד כשאכלה טרם שנתנה לו עיי"ש, אלא דדב"ז א"ש רק אי נימא דחוה היתה מוזהרת על אכילת עצה"ד, אבל אם היא לא היתה מוזהרת על כך נסתר תירוץ זה.

והנה בכלי יקר עה"פ (בראשית ב, טז) ויצו ה' אלוקים על האדם לאמר, פי' דמה שנא' 'לאמר' היינו שיאמר אדם אוהרה זו לחוה אשתו עיי"ש, הרי דגם חוה היתה מוזהרת על אכילת עצה"ד.

וזה פיה"כ ואתחנן אל ה' שביקש משה ליכנס לאר"י ולחיות לעולם, וקשה והלא היה בהכרח שימות בשביל חטא אדה"ר, אלא דמרע"ה סבר דיש להמליץ עליו דטעה ממה שלא מתה חוה תיכף כשאכלה, אולם דילמא התם היינו טעמא לפי שהיא לא היתה מוזהרת על עצה"ד, לזה אמר לאמר רצ"ל דהא ליתא, שהרי חוה היתה מוזהרת על עצה"ד מדכתיב בפסוק ויצו ה' אלוקים את האדם לאמר שיאמר האיסור לחוה, וא"כ שפיר היה אמתלא לאדה"ר על שאכל, ועל כן אין לחשוב לו לחטא שבגינה אמות, ולכן אעברה נא וגו', ודפח"ח.

ועפי"ד י"ל עוד, דהנה בענין חטא אדה"ר כבר נלאו חכמי לב להבין דהיתכן שיציר כפיו של הקב"ה יכשל ויעבור על מצוה אחת שנצטווה עליה, וכתבו ספרי דרוש דאדה"ר אכל מעה"ד לאחר שבטלו ברוב, וס"ל דבכה"ג שנתבטל שריא ליה (עיי' נחלת בנימין מצוה י"א אות א' בשם ספר כתר שם טוב, וכריש מצוה י"ב, והובא בכסף נבחר וירא בנדמ"ח

בשני דברים המתנגדים זל"ז שאז הרוב גובר על המיעוט ומבטלו, משא"כ בשני דברים השווים ואינם מתנגדים זל"ז אין אחד מבטל את חברו דאדרבה השנים מחזקין זא"ז ולא שייך בהו ביטול, ולכך ס"ל לרבי יהודה דמין במינו לא בטל, דהוא אזיל בתר דמיון העצם של הדבר, וכיון ששניהם ממין אחד אינם מתנגדים זל"ז ולא שייך בהו ביטול, אבל רבנן ס"ל דאזלינן בתר דמיון ההיתר ואיסור, ולכן ס"ל דגם מין במינו בטל כיון דהאיסור וההיתר מתנגדים זל"ז הרוב מבטל את המיעוט. והיינו טעמא דדבר שיש לו מתירין לא מהני ליה ביטול, שהרי הא דאיסור והיתר מבטלין זא"ז היינו משום דמתנגדים זל"ז בגין שזה איסור וזה היתר, משא"כ בדשיל"מ שהאיסור עצמו עתיד להיות לו היתר שוב אינו מתנגד להיתר והוי כמין במינו דאינו בטל, עי"ש.

ועפי"ז כתב הפר"ד דלשיטת רש"י שהוא משום עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר הוי רק חומרא דרבנן. אבל לשיטת הר"ן דלכך אינו בטל כי האיסור נחשב כהיתר והו"ל כמין במינו שאינו מבטלו, לפי"ז אינו בטל מה"ת עי"ש, [האמנם דבפמ"ג יו"ד (סי' ק"ב משב"ז סק"א) כתב שגם לדעת הר"ן הוא חומרא דרבנן לעשותו כמין במינו, וכ"מ בשו"ת חת"ס חיו"ד (סי' ר"ג), אך החת"ס גופיה לעיל בסי' צ"ו (ד"ה נחזור) נסתפק בדבר אם לטעם הר"ן הוי מה"ת או מדרבנן ונוטה לומר דמה"ת הוא עי"ש, וע"ע בכס"מ (פ"ז מהל' מעילה ה"ו) שמבואר דס"ל דמה"ת דשיל"מ אינו בטל, וע"כ דקאי לטעמא דהר"ן, דאילו לטעמא של רש"י ודאי הוי רק חומרא דרבנן, והאריכו בזה האחרונים].

והנה בשד"ח (ח"ב מער' ד' סוף כלל ל"ט, וכן בפאת השדה כלל ט' אות י"א) הביא אריכות מדברי האחרונים אם במקום קיום מצוה שייך לדון ולהחמיר בדבר שיש לו מתירין, דלדעת הגרעק"א בהגהותיו (יו"ד סי' רס"ו) כיון דשיהוי מצוה לא משהינן ממילא לא שייך סברת רש"י דעד שלא תאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, שהרי ראוי להזדרז בקיום המצות, והביא שם בשד"ח שכן

שהזקק לייין כדי לקדש עליו (כ"כ בעיר דוד מאמר רמ"ו), או שביקש לאכול פת לקיים סעודת שבת במשנה לחם אליבא דר' יהודה דאמר (שם ע"ב) דחיטה היה, או שאילולי אכילתו מעצה"ד לא היה ראוי להביא תולדות וחפץ לקיים מצוות פו"ר, עי"ש באריכות דבריו בענין זה, עכ"פ נמצא שנתכוון לקיים באכילה זו מצות ה'.

והנה כתבו הפוסקים בהא דקי"ל גבי סוכה (או"ח סי' תרכ"ו ס"א) דאם אין הסכך צלחה מרובה מחמתה אלא ע"י ענפי האילן צריך להשפיל הענפים לערבם עם הסכך, וכדמוקמינן לה בגמ' סוכה (דף ט' ע"ב) בשחבטן עי"ש, וכתב הב"ח (שם) מהמרדכי הארוך והאגודה בשם הראב"ה, דאף דבעלמא אין מבטלין איסור לכתחילה, מ"מ כיון דהא דאין מבטלין איסור לכתחילה מדרבנן הוא, א"כ הני מילי במקום שנהנה כגון לאכול או להחם, אבל מצות לאו ליהנות ניתנו (עירובין דף ל"א ע"א ר"ה דף כ"ח ע"א) עי"ש, ובמג"א (סק"ג) וט"ז (סק"ב). באשר לכך סבר אדה"ר דשפיר רשאי לבטל את העצה"ד גם לכתחילה, דלצורך מצוה מותר לבטל כיון דמצוות לאו ליהנות ניתנו.

אמנם ביושב אהלים שם הקשה עוד דלפיש"כ קמאי שאיסור עצה"ד לא היה איסור עולם, דאילו המתין אדה"ר עד שתחשך היה רשאי לאוכלו ולא היה אסור לאכול אלא עד שיתקדש היום, וכן אי' (תיקו"ז תיקון כ"ד, דף ס"ט ע"א) דאדה"ר פגה אכל, ונמצא דלפי"ז הו"ל איסור עצה"ד בגדר דבר שיש לו מתירין דקיי"ל אפי' באלף לא בטל, עי"ש.

והנה דנו האחרונים בהאי דינא דדבר שיש לו מתירין דאינו בטל אם הוא דינא דרבנן או מה"ת, ובפרדס דוד (פר' מצורע, הובא בילקוט הרועים ח"ב דף כ' טו"ג) דרב"ז תליא בפלוגתת הראשונים בטעמא דלא מהני ביטול בדבר שיש לו מתירין, דרש"י (ביצה דף ג' ע"ב ד"ה אפילו באלף) כתב דאחמור רבנן הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור ע"י ביטול. והר"ן בנדרים (דף ג"ב ע"א ד"ה וקשיא להו) כתב טעם אחר, ותו"ד דביטול ברוב לא שייך אלא

לפי האמור יצא לנו דאם דשיל"מ אינו בטל מה"ת, והיינו לטעם הר"ן דדשיל"מ אינו בטל משום שאין כאן התנגדות של היתר לבטל איסור, לא הו"מ אדה"ר לבטל את עצה"ד ברוב היתר, דאע"פ דהוצרך לו לשם מצוה מ"מ דשיל"מ אינו בטל מה"ת, משא"כ לשי' רש"י דכל דין דשיל"מ הוא רק מדרבנן מכח סברת עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, לפי"ז הדין נותן דבמקום מצוה התירו לבטלו.

והנה בתשו' ברית אברהם (יו"ד סי' ל"ה) עורר על מ"ש הר"ן דהא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל משום דהוי כמין במינו כיון דעתידי להיות מותר, דדבר זה תמוה דסו"ס עתה הרי הוא איסור ולא היתר, ומה יתן מה שעתידי להיות היתר, וכתב דצ"ל דדב"ז אתיא אליבא דרבי שמעון דס"ל דאמרינן דכל העתידי להיות הו"ל כמו שהוא גם עתה, לכן כיון דעתידי להיות היתר נחשב בכלל היתר עי"ש, והובאו דבריו בתשו' בית יצחק (או"ח סי' צ"ד אות ה').

וע"ע בתשו' טוב טעם ודעת למהרש"ק (מהדו"ק סי' קמ"ז) שבתו"ד עורר במה דקיי"ל דדין דישל"מ אינו בטל הוא מדרבנן, דלכאוו' לפימ"ש לחדש שם דהא דפליגי חכמים על ר"ש וס"ל דלא אמרינן כל העומד לזרוק כזרוק וכדו', הנ"מ היכי דמחוסר מעשה אבל היכא דאינו מחוסר מעשה כי ממילא יהיה כך אף לחכמים אמרינן כל העומד (וכ"כ החת"ס בתשו' חיו"ד קצ"ה, לענין גזיזת שערות, ועיין דברי"צ יו"ד סי' ק"ח), לפי"ז כאשר איסור עומד להיות היתר לכו"ע אמרינן דכל העומד להיות מותר הו"ל כהיתר, מעתה בדבר שיש לו מתירין מאלו הו"ל כמין במינו דאינו בטל מה"ת, א"כ מפני מה דין דשיל"מ דאינו בטל אינו אלא מדרבנן, עי"ש מ"ש ליישב. עכ"פ נמצינו למדין מדבריהם דסברת הר"ן דדשיל"מ נדון כהיתר ע"ש סופו, היינו מצד סברת כל העומד וכו'.

ובמק"א ביארנו בטעמא דרבי שמעון דאמר בכמ"ק דכל העומד וכו' [כל העומד לזרוק כזרוק דמי (ב"ק דף ע"ו ע"ב), ועוד שם כל העומד לפדות

נקטו כמה אחרונים ומהם השו"מ (בהג"ה יד שאול ביו"ד שם אות ה'), והבית יצחק (האו"ח סי' נ"ד אות ג', וחיו"ד ח"ב סי' צ"ב אות ה'), וכן בהעמק שאלה (פר' לך שאילתא ט' אות ג') נקטו כן דבמקום מצוה ליכא דין דשיל"מ, ואמנם מאידך הביא דעת כמה אחרונים דלא ס"ל כן, ובראשם הנוב"י בדגו"מ שם ובנוב"י (האו"ח סי' ל') שנקט דגם במקיים מצוה אמרינן סברת דשיל"מ, וציין שם בשד"ח להחת"ס בתשו' (חיו"ד סי' ר"נ וסי' רנ"ב) דמדבריו משמע דס"ל כהנוב"י, יעו"ש בשד"ח שהביא אריכות גדולה בענין זה. ואמנם המעיין בחת"ס שם בסו" רנ"ב נראה דנקט דבכל קיום מצוה לא אמרינן סברת דשיל"מ אין בטל, כיון דלא שייך סברת רש"י דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, כיון דרוזיזין מקדימין למצות, ולא מיירי החת"ס שם רק לענין מילה שמתבטל לגמרי מצות יום השמיני כשדוחהו ליום מחר כמו שרצה השד"ח להעמיד דבריו, ואם כן החת"ס הוא מסייעת רב חמוהו הגרעק"א שאין דין דשיל"מ בקיום מצוה.

נמצא דלדעת הרבה אחרונים לפי סברת רש"י דטעמא דדשיל"מ אין בטל מצד עד שתאכלנו, במקום מצוה לא אמרינן דין דשיל"מ, והאמנם דלפי"ז צ"ל הא דברי"ש ביצה (דף ג' ע"ב) שאסרו ביצה שנולדה ביו"ט ונתערבה באלף משום דהוי דשיל"מ, והרי בכך איכא ביטול מצות שמחת יו"ט, דמיירי בכה"ג שיש לו אחרים ואינו ביטול מצוה, ועי' שו"ת דברי יציב (האו"ח סי' קצ"ח, סוף אות ג') שכתב שבמק"א האריך לדון בענין זה, ולע"ע לא זכינו לאורו. ובלא"ה י"ל עפימש"כ התוס' בביצה (דף ט' ע"ב ד"ה אלמא) דגבי ביצה לא שייך שמחת יו"ט שאין בה שמחה כ"כ, ועד"ז כתב הגרש"ק בבגדי יו"ט ביצה דף ל"ח ע"א בסופו.

מעתה אי נימא דאיסור דשיל"מ הוא מצד עד שתאכלנו באיסור, יש מקום להתיר במקום מצוה, כיון דשהוי מצוה לא משהינן, ובפרט בכה"ג הוי רק מדרבנן וראוי להקל במקום מצוה, משא"כ אם הוא מצד סברת הר"ן והו"ל דינא דאו' פשיטא שאין מקום להקל במקום קיום מצוה.

הו"ל כאילו כבר נעשה, וע"כ דהטעם דדבר שיש לו מתירין אינו בטל הוא מדינא דרבנן דעד שתאכלנו וכו', וממילא דלצורך מצוה הותר לו לאדה"ר לבטל ואין לחשוב לו לחטא שבגינה אמות, ולכן אעברה נא וגו', ודו"ק.

*

ועד"ז י"ל עוד, עפימ"ד במדרש (כ"ר פמ"א י') עה"פ קום התהלך בארץ תני הלך בשדה בין לארכה בין לרחבה קנה עד מקום שהלך כדברי רבי אליעזר, שהיה ר"א אומר הילוך קנה, וחכ"א לא קנה עד שיהלך לארכה ולרחבה, א"ר יעקב בן זבדי מעמיה דר"א קום התהלך בארץ וגו', (וכ"ה בב"ב דף ק' ע"א) ופי' ביפה תואר דפליגי בפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן בכמ"ק כל אחד ואחד בפני עצמו במשמע עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו, או דשניהם כאחד במשע, דרבי אליעזר ס"ל כר' יונתן דכל אחד בפנ"ע משמע ואין צריך קרא לחלק, לכך אע"פ דהשי"ת אמר לו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה שפיר מהני בהלך לארכה או לרחבה לחוד. אבל חכמים נקטו בשיטת ר' יאשיה דצריך קרא לחלק ובלא"ה משמע שניהם כאחד, לכך ס"ל דלא קנה עד שילך לארכה ולרחבה.

וכתב עוד שם דאברהם לא מצינו בו שהלך רק לארכה ולא לרחבה עי"ש, ועפי"ז כתב בשמע יעקב למהר"י אלגאזי, (פר' בא דף רס"ט, וכ"ה בכסף נבחר סו"פ חיי. לקט יוסף ערך אברהם אות א'. יושב אהלים פר' וירא דף מ"ה ע"א, ופר' בשלח דף ק"ג ע"ב) דנמצא לפי"ז דהא אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו תליא בפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן, דאי שניהם כאחד במשמע וצריך קרא לחלק א"כ לא הוי חזקה עד שילך לארכה ולרחבה, וממילא כיון שלא הלך אברהם רק לארכה לא קנה את הארץ, אך אם כל אחד ואחד בפנ"ע משמע ולא צריך קרא לחלק א"כ גם בהלך לארכה לחוד ג"כ הוי חזקה ושפיר קנה אברהם את הארץ ומוחזקת לנו מאבותינו.

עוד נקדים מה שאמרנו מכבר לתרץ את אדה"ר דמה שאכל מעצה"ד כי דן בעצמו היתר לאכלה, עפי"מ שדקדקו המפו' בלשון הכתוב ויצו ה'

כפרוי דמי (ועיין מנחות דף ק"א ע"ב), וכן (שם דף ק"ב ע"ב) כל העומד לשרוף כשרוף דמי עי"ש], היינו משום דבכל מקום אזיל ר"ש בתר המחשבה, עיין בזה באגלי טל בהקדמה, ובכלי חמדה (פר' מקץ אות ג') הביא מה ששמע כיוצ"ב מהרה"ק מאלכסנדר זצ"ל דמהי"ט שיטת הזוה"ק להחמיר מאוד בענין הכוונה, דהעיקר הוא רעותא דליבא, דרשב"י לשיטתו בש"ס דס"ל דבר שאין מתכוין מותר, ומהי"ט ס"ל דכ"ש למלקות וביאר הריטב"א במכות (דף י"ז ע"א) שהוא מטעם אחשביה עי"ש, דכל אלו מכוונין בשורש הדברים דגם מה שעדיין בכח הפנימי בלבד הו"ל כמעשה ממש, ולכך כשם שמחשבת האדם הו"ל בכח ולא בפועל ומ"מ אזלינן בתר המחשבה, כמו"כ בכל דבר שעתידי להיות, אף שעדיין אינו במציאות עתה, מ"מ אזלינן בתר הכח דהיינו מה שראוי להיות כן לעתיד.

מעתה יבואר דברי המגלה עמוקות, דכאמור ביקש מרע"ה להיכנס לאר"י ולחיות לעולם, וקשה והלא היה בהכרח שימות כשביל חטא אדה"ר, אלא דמרע"ה התפלל להמליץ עליו דלא ייחשב לו חטא, שהרי ביטל את עצה"ד ברוב, אולם הו"ל דבר שיש לו מתירין דאינו בטל, אלא דמשרע"ה אמר דדבר זה דדבר שיש לו מתירין אינו בטל אינו אלא מדרבנן וממילא לגבי מצוה רשאי לבטלו, והיינו דלא יתכן לומר דהואיל ויש לו מתירין הו"ל כמין במינו ומהי"ט לא בטל, דהרי סו"ס עתה הרי הוא אסור ומה לנו בזה דעתידי להיות מותר, ובהכרח דהטעם כרש"י דעד שתאכלנו וכו' ואינו אלא מדרבנן.

לכך כדי לחזק דבריו אמר אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה, ורמזו על ענין קריעת ים סוף דנדחה טענת הים שטען שאין עליו לקרוע כי עדיין לא נשלם גזירת הגלות, דזה אינו, כי הגזירה כבר התחיל מלידת יצחק דכבר היו בארץ לא להם כי אר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו, דהבטח בהפקר אינו קונה משום דלא אזלינן בתר מחשבה, ומעתה לא אמרינן דכל העומד להיות הוא כאילו כבר נעשה, וממילא דלא שייך לומר דמשום שעתידי להיות

אלא דכאנו בזה לפלוגתא דרבי יאשיה ורבי יונתן הנ"ל אי וי"ו לחלק עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו או דוי"ו להוסיף, דלרבי יאשיה דלחלק צריך קרא וכל היכא דלא חילקן הכתוב משמע שניהם יחדיו, שפיר יל"פ דמ"ש ומעץ הדעת וגו' קאי אדלעיל ומוסיף על מ"ש מכל עץ הגן אכול תאכל, ובכך הו"ל לאדה"ר אמתלא שטעה בכך דסבר דאם אינו אוכל משאר עצי הגן מותר לו לאכול מעץ הדעת, אבל לרבי יונתן דלחלק לא צריך קרא דהוי"ו בלבד מחלקת, לא היה מקום לטעות דקאי אדלעיל ולפרש כן.

מעשה יבואר דברי המג"ע, דכאמור ביקש מרע"ה להיכנס לאר"י ולחיות לעולם, וקשה והלא היה בהכרח שימות בשביל חטא אדה"ר, לכן המליץ מרע"ה על אדה"ר דלא ייחשב לו חטא, כי היה לו מקום לטעות דכיון שלא אכל משאר עצי הגן מותר לו לאכול מעצה"ד, לכך אמר אתה החילות להראות את עבדך וגו' ורמז בזה על קריעת ים סוף דנדחה טענת הים במה שהתרים שעדיין לא נשלם גזירת הגלות, דכאמת כבר התחיל מלידת יצחק דהיו בארץ לא להם כי אר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו, כיון דאברהם אבינו לא הלך אלא לארצה של אר"י ולחלק צריך קרא, ומעשה דלחלק צריך קרא שפיר סבר אדה"ר דשרי לו לאכול מעצה"ד לבד, ואין לחשוב לו לחטא שבגינה אמות, ולכן אעברה נא וגו', ודו"ק.

אלוקים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', דמפני מה הוצרך להקדים לצוות מכל עץ הגן אכול תאכל וכי ה' מחויב לאכול מכל עץ הגן, והו"ל רק להזהירו שלא יאכל מעץ הדעת, (ואכן לכן דרשו בגמ' סנהדרין דף נ"ו ע"ב, האי קרא לענין שבע מצוות ב"נ), [וברבנו בחיי (פר' בראשית) והובאו דבריו בזרע ברך (פר' בראשית) כתב דאה"נ היה מ"ע לאדה"ר שיאכל מכל הפירות עי"ש, וכ"ק אאמו"ר וצללה"ה (שפ"ח חו"פ לט"ו בשבט דרוש צ"ה-צ"ו) ביאר עפ"י דברי הירושלמי סוף קידושין עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו ולא אכל]. וי"ל דבגין כך טעה אדה"ר וסבר דאזהרתו שלא לאכול מעצה"ד הוא דווקא באם יאכל מכל עץ הגן, והיינו דאזהרה זו היתה על תנאי, דהיינו שאסור לו לאכול משאר עצי הגן וגם מעץ הדעת, והכי איתפרש ליה לקרא מכל עץ הגן אכול תאכל שאם יאכל משאר עצי הגן אז ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, משא"כ אם ימנע מלאכול משאר עצי הגן אז שפיר מותר לו לאכול מעץ הדעת והבן.

שו"ר לכ"ק אאדמו"ר וצללה"ה (שפ"ח חו"פ ט"ז בשבט שם בדרוש צ"ה אות ד') שהלך בדר"ז דאדה"ר טעה לחשוב שלא נאסר באכילת עצה"ד אא"כ יקיים הצווי מכל עץ הגן אכול תאכל עי"ש, והלום מצאתי למהר"ח אבועלפיה בספרו יוסף לקח (פר' בראשית) שכתב דבסברא זו הסית הנחש את חוה עי"ש.

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעת השוה"ט ליל שב"ק פר' ואתחנן העעל"ט

שם), אמר משה מצוה שאפשר לקיימה אקיימנה, דלכאו' איזה מצוה הוי בכך שהבדיל ג' הערים האלה, הא כיון דאינם קולטות עד שיובדלו גם הג' ערים שבארץ ישראל הו"ל כאילו לא עשה כלום.

והאחרונים דנו בכך לענין מה שחקר במשנה למלך (פ"א מחמץ ומצה הל"ז) לגבי חצי שיעור במצוה אם הו"ל קצת מצוה. ועיין בתפארת ישראל (יכין אות ל"א) בהא דשנינו (מכות פ"ב מ"ד) עד שלא נבחרו

בתוה"ק בפרשתן (דברים ד, מא-מד) אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש וגו', את בצר במדבר בארץ המישור לראובני וגו', וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, וכבר עמדו המפוי' לפרש סמיכות המקראות להדדי.

ואפ"ל בזה דהנה נתחבטו המפוי' במ"ש רש"י (פסוק מא) נתן לב להיות חרד לדבר שיבדילם ואע"פ שאינן קולטות עד שיבדלו אותן שבארץ כנען (מכות

את בצר במדבר.

והנה מה שנאמר וישמע ראובן ויצילהו מידם, הנה באמת לא עלתה בידו לקיים מחשבתו שהרי נאמר למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו, ומה גם שהרי השליכוהו לבור נחשים ועקרבים, ותנינן (יבמות קכ"א ע"א) דנפל לבור נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת דאגב איצצא מזקי. אלא דמ"מ הו"ל הצלה פורתא שהרי הם רצו להורגו תיכף, ובכך שראובן התחיל להצילו אע"פ שלא השלים הצלתו כבר נאמר עליו ויצילהו מידם, וטעם הדבר דכיון שחשב להצילו החשיב לו הקב"ה המחשבה כמעשה, ע"ד אמז"ל דחישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

ומכך למד מרע"ה דאע"פ שלא יוכל להשלים המצוה להבדיל ששה ערי מקלט, מ"מ עד כמה שאפשר בידו ראוי לו לעשות, כי בכך יהא לו לכה"פ מקצת המצוה, ועל מה שלא יוכל לעשות יועיל לו מחשבתו הטובה להיחשב כאילו עשאה.

והנה בירושלמי (פאה פ"א ה"א; הובא בתוס' קידושין דף ל"ט ע"ב ד"ה מחשבה) מבואר דהא דהקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה היינו רק בישראל ולא עשה בן לכל גוי יעו"ש.

עפי"ז יבואר בטו"ט סדר סמיכות הכתובים, דאמה"כ אז יבדיל משה שלש ערים וגו', וכי תימא כיון דאינן קולטות עד אחר שיקלטו אותם שבאר"י, א"כ מפני מה טרח משה להפרישם ולהבדילם, ע"ז אמר את בצר במדבר בארץ המישור לראובני, רמז לכך כי ראובן זכה לימנות בהצלה תחילה בגין שהוא פתח בהצלה תחילה, והיינו דאע"פ שלא השלים המצוה נחשב ההתחלה והמחשבה טובה כמעשה, לכן גם משה רבינו רצה עכ"פ להתחיל במעשה המצוה זכאמור, וגמר אומר וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל דייקא, כי ענין זה דהמחשבה טובה נצטרף למעשה הוא רק בבני ישראל אבל לא עשה כן לכל גוי כאמור כי אם לזרע ישראל, והבן.

שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות שנא' שש ערי מקלט תהיינה עד שיהיו ששתן קולטות כאחד, דיש להבין מהו הנפק"מ בכך שלא היו שלש שבעבר הירדן קולטות לפני שנבחרו שלש שבאר"י, ועד"ז הקשו התוס' (סנהדרין דף ט"ו ע"ב ד"ה שור) גבי שור סיני בכמה, וכתב די"ל דבא ללמד דמצוה הבא לידך אל תחמיצנה, דהרי אע"ג שהפרשת כל השש ערים מצוה אחת הן, ומשה לא היה בידו לגמור כל המצוה אפ"ה הזדרז להפריש מה שהיה יכול, וזה שאמרו בגמ' (שם דף י' ע"א) דרש רב סמאי מ"ד אוהב כסף וגו' זה משה רבנו שהיה יודע שאין שלוש ערים שבעבר הירדן קולטות וכו' ואמר מצוה שבא לידי אקיימנה עי"ש.

וכבר ביאר עד"ז הרמב"ם בפיה"מ על אבות (פ"ד מ"ב) על המשנה בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה כבחמורה, וז"ל כבר העירו חכמים ע"ה על חידוש נפלא בתורה יש בו זירוז על מעשה המצוות, והוא אמרו אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן וגו' בידוע שאינן מועילות שלא היה בהן דין ערי מקלט עד שיובדלו השלש האחרות שארץ ישראל, אמרו יודע היה מרע"ה שאין השלש שבעבר הירדן קולטות עד שיובדלו השלש שבאר"י שנא' ושש ערי מקלט תהיינה ואמנם הבדיל אלו מפני שאמר הואיל ובאה מצוה לידי אקיימנה עכ"ל, (וכ"כ בהלכותיו ל' רוצח פ"ח ה"ג). ובהמשך דבריו: ואם כיו"ב במשה רבנו משיג האמיתות שלם שבשלמים נכסף להוסיף חצי מצות עשה על כל מעלתו ושלמותו איך צריך שיעשו מי שנצטרעה נפשם וכו' יעו"ש.

והנה בגמ' (מכות דף י' ע"א) א"ר תנחום בר חנילאי מפני מה זכה ראובן לימנות בהצלה תחלה, מפני שהוא פתח בהצלה תחלה שנאמר (בראשית לו, כא) וישמע ראובן ויצילהו מידם. וכ"ה במד"ר פר' וישב (פפ"ד ט"ו) וישמע ראובן ויצילהו מידם וגו', אמר לו הקב"ה אתה פתחת תחלה בהצלת נפשות חייד שאין מפרישין ערי מקלט תחלה אלא בתחומך הה"ד

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט עתיקא קדישא פר' ואתחנן העעל"ט

שביקש לברכו כי אז עדיין עשיו מרמה את אביו לומר כי צדיק הוא, אבל לעתיד כאשר כבר נתגלה רשעותו מפני מה יבקש לבקש בעדן. אלא דבאמת דכוונתו של יצחק לפעול בשמים על כל זרע בית ישראל, שאפי' הבן הרשע יהא לו תיקון ויחזור להיכלל בקדושה, על כן ביקש יצחק יוחן רשע', שיחוס הקב"ה אף על עשיו הרשע, וידע היטב כי על עשיו לא תתקבל תפילתו, ברם עיד"ז תתעורר זכות ומליצה טובה על זרע בית ישראל שבכל מצב יועיל להם תיקון, ועל דרך שאמר רבי מאיר (קידושין דף ל"ו ע"א) דבין כך ובין כך קרויים בנים, ואדרבה מתוך בקשתו של יצחק על עשיו נמשך התעוררות רחמי שמים על בניו אהוביו להחזיר בהם רוח טהרה והתעוררות תשובה לבלתי ידח ממנו נדח, (ראה חכמת התורה להגרש"ק, פר' תולדות, עמ' ת"י).

מעתה יבואר דזהו שיאמר יצחק לפני הקב"ה 'אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי, הכוונה שיטול הקב"ה את שמו 'יצחק' ויחלקנה לב', ויעלה כמספר "נחמו נחמו" ובכך ימתקו הדינים בשורשם בבחי' ומעז יצא מתוק כי שורש הדין נתהפך לבחי' חסד ורחמים כמבואר בספה"ק.

והוסיף לבקש עוד ופלגא עלך, יתבאר בהקדם מ"ש המהר"ל זי"ע (נצח ישראל, פרק יא) דהא דפליגי רבי יהודה ורבי מאיר (קידושין, שם) אם בין כך ובין כך קרויים בנים, או דרך בעושין רצונו של מקום אבל אין עושין רצונו קרויים עבדים. דאלו ואלו דברי אלקים חיים, דאמנם בהתייחסות בני ישראל אל הקב"ה, הדבר תלוי לפי מעשיהם, ורק כאשר עושים רצונו של מקום זוכים לקרבת אלקים כבן לאב, לעומת זה אם ח"ו סרים מאת השי"ת בעון ופשע מתרחקים מהשי"ת אזי הם כעבדים למקום.

אך כל זה אמור רק כלפי מעלת בני דאצל בני אדם שייך שינוי במעלתו ודרגתו, אבל לגבי השי"ת אשר אצלו ית"ש לא שייך כלל איזהו שינוי, ודבר זה יסוד גדול מעיקר האמונה כי אצל הקב"ה אין שום השתנות בשום ענין, לכן הקב"ה כלפי בני הוא תמיד בבחינת אבינו אב הרחמן. לכן רבי יהודה קאי

יש ליתן טעם למה שקוראים שבת זו על שם ההפטורה 'שבת נחמו' בשונה מכל שאר שבתות השנה שלא נקראו על שם ההפטרה.

ואפ"ל בהקדם לבאר אמז"ל בגמ' (שבת דף פ"ט ע"ב) לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי וכו', אמר לו ליצחק בניך חטאו לי, אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי (שמות ד, כב) עכשיו בני ולא בניך, ועוד כמה חטאו וכו' אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עלך. וראוי לבאר פשר הדברים.

ואפ"ל בהקדם מש"כ בבני יששכר (מאמרי תמוז אב, מאמר ה, אות א) לבאר הפסוק (ישעי' מ, א) נחמו נחמו עמי וגו'. נחמו"ו נחמו"ו בנימ' יצח"ק, רמוז למה שאמרו רז"ל (שבת דף פ"ט ע"ב) אשר במהרה בימינו תהיה הגאולה ע"י מליצת יצחק כמו שדרשוה בפסוק (ישעי' סג, טז) כי אתה אבינו וגו', והמשכיל יבין להיות שכל הדינים בעת הגלות באו מסוד פחד יצחק, ובעת הגאולה ב"ב ימתקו הדינים בשורשם ביובל העליון סוד החירות על ידי תשובה עילאה.

והנה במה שהקב"ה מכה בה מרפא, קבלנו הדינים מסוד פחד יצחק הנה יתהווה מן יצח"ק נחמו"ו נחמו"ו, וזהו יאמר אלקיכם דייקא אלקים פחד יצחק. והוא הנרמז כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז, טו), כי שם ג"כ נגד ארבעה בני"ם דברה תורה, ד' פעמים ב"ן בגימ' יצח"ק (ראה ליקוטי תורה להאריז"ל, פר' וירא), שאפילו הבן הרשע שורשו בקודש ועתיד להיכלל בקדושה, אתוד"ק. דהיינו דכשם שבפסח מצרים יצאו הכל ממצרים ואפי' הבן הרשע היה לו תיקון, כן נמי לעתיד לבוא יזכו גם הנחותים ביותר לגאולה בזכותיה דיצחק, יעו"ש.

עפי"ז יש לבאר אמז"ל (מגילה דף ו' ע"א) אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ישעי' כו, י) יוחן רשע בל למד צדק, אמר יצחק לפני הקב"ה רבש"ע יוחן עשו, אמר לו רשע הוא, אמר לו בל למד צדק, אמר לו בארץ נכוחות יעול, אמר לו אם כן בל יראה גאות ה', עי"ש. והוא פלאי שילמד יצחק זכות על עשיו, ותינח מה

למקום והשי"ת הוא אבינו אב הרחמן, כי ציווי שמירת שבת הוא מטעם דבששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש, נמצא דשבת הו"ל כשרביטו של מלך אשר המשתמש בשרביטו של מלך חייב מיתה (סנהדרין דף צ"ה ע"א), ומהאי טעמא גוי ששבת חייב מיתה (סנהדרין דף נ"ח ע"ב), ורק בני ישראל הנחשבים לבנים למקום ניתן להם השבת לאות ולעדות כי הם היכולים להשתמש בשרביט אביהם עכ"ד.

בכך יובן היטב מה שנקרא שבת זו בשם שבת נחמו, כי כאמור מצות שבת מורה על היותינו בנים למקום, והרי אפי' השפל והגרוע ביותר עדיין החובה עליו לשמור שבת כדת, ובהכרח משום דאע"פ שחטא וכו' מ"מ בין כך ובין כך קרויים בנים, וכאמור דעל כך פעולתו של יצחק אבינו לעורר בחי' פלגא עלי' ופלגא עלך שיתחלק שמו לבחי' נחמו נחמו ושוב יתחלק להיות עולה ד"פ בן, שאף הבן הרביעי בן הרשע עדיין הוא בגדר בנים למקום, ובכך נדחי ישראל יקבץ ולא ידח ממנו נדח, ובכך נחמתינו לישועה קרובה בכ"א.

לגבי בני ישראל שמעלתם תלוי במעשיהם, ואילו רבי מאיר מדבר לגבי הקב"ה שהוא תמיד אב לישראל ולכן בין כך ובין כך קרויים בנים, עיי"ש.

עפי"ז יבואר דזהו שעתיד יצחק לומר לפני הקב"ה אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי' ופלגא עלך, וכאמור שביקש לחלק מספר שמו יצחק להמשיך בחי' נחמו נחמו וכאמור, ושוב ביקש ופלגא עלך, הכוונה ששוב יטול הקב"ה אותו המחצית (שעולה כמספר נחמו) לחלקה שוב לב', ויעלה כמספר ב"פ ב"ן, נמצא דבחי' יצחק שמתהפך לנחמו נחמו הוא בגמטרי' ד' פעמים ב"ן כנגד ארבעה בנים, והיינו דגם הבן הרשע נקרא בן דב"כ וב"כ קרויין בנים, וזה שדייק ואמר ופלגא עלך הכוונה דאצלך הבורית"ש אין כך שום שינוי כי אבינו אתה מעולם ועד עולם ובכל מצב בני ישראל עם קרובו, ובכך כרחם אב על בנו יחוס הקב"ה להושיע את בני' בכל מצב שיהיו לגאלם בגאולת עולם.

עוד נקדים מה שמבואר בספרי החיד"א ובכמה ספרי קמאי (עיי' בני יששכר מאמרי השבתות, מ"ט אות ו) כי יום השבת קודש מוכיח שבני ישראל המה בנים

ומנוחה, ובעת ההיא יתגדל ויתקדש שמה רבא, וידעו הכל כי ה' הוא מלך על כל הארץ), עכ"ד.

וי"ל דעל כך רומז פסוקי המסורה, שמור את חודש האביב רומז על שבת בראשית דבניסן נברא העולם, שמור תשמרון את מצות ה' אלקיכם ועדותיו וחקיו אשר צוך, רומז לשבת של מתן תורה, שמור את יום השבת מורה על שבת דלעתיד לבוא העת המקווה אשר יהיה יום שכולו שבת.

ועוד אפ"ל, דהנה אמרו חז"ל (ילקוט פרשתן, רמז תתל"ו) שקולה שבת ככל המצות. עוד זאת נודע מש"כ האריה"ק זי"ע (ראה באר היטב, אורח חיים תמו, א; כף החיים, שם; משנת חסידים, מסכת ניסן, פרק ג, משנה ד) הנזהר ממהו חמץ מובטח לו שלא יחטא. וזה שמורה המסו' שמור תשמרון את מצות ה' אלקיכם ועדותיו וחקיו אשר צוך, וב' עצות לכך, הראשון על ידי שמור את יום השבת שע"י שמירת שבת כראוי ייחשב לו כאילו קיים כל המצוות, ובכך יהא לו סי"ד

בספה"ק ישמח משה (בפרשתן) הביא מס' עוללות אפרים (מאמר מ"ג) מסורה ג' שמור מלא, חדא (דברים ה, יב) שמור את יום השבת לקדשו, ואידך (שם ו, יז) שמור תשמרון את מצות ה' וגו', ואידך (שם ו, יז). שמור את חודש האביב (שם טז, א), יעו"ש מה שביאר לדרכו.

ואפ"ל בזה, עפ"י מש"כ הטור (אורח חיים, סי' רצב) וז"ל, מה שתקנו בשבת ג' ענייני תפלות, אתה קדשת, ישמח משה, אתה אחד, וביום טוב לא תקנו אלא אחת אתה בחרתנו, מפני שאלו ג' תפלות תקנום כנגד ג' שבתות, 'אתה קדשת' כנגד 'שבת בראשית', כמו שמוכיח מתוכו (שאנו אומרים בו תכלית מעשה שמים וארץ, ומזכירים מעשה בראשית). 'ישמח משה' כנגד 'שבת של מתן תורה', דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה (שבת פו, ב) (וכמו שאנו אומרים בנוסח 'בעמדו לפניך על הר סיני'). ו'אתה אחד' כנגד 'שבת של עתיד' (דלעתיד לבוא יהיה יום שכולו שבת

והאופן השני, שאם ח"ו הרבה האדם לפשוט עד למאוד אז מענישים אותו על ידי שנוטלים הימנו ההשגחה ומפקירים אותו לגמרי, ואז יבואו עליו פגעי הזמן ויכול לסבול ייסורים ומכאובים רבים עד בלי די, כי יצא דינו מהיכלא דמלכא שהרי כהפקר לכל המאורעות הבאות ומתרגשות לעולם, ואף אין מתכפר לו חטאו על ידי העונש הזה, מאחר והופקר לגורלו לגמרי, יעו"ש מה שביאר בזה לדרכו מאמרי חז"ל.

וי"ל הוה שאמרו לקתה בכפליים, רצ"ל הן בעצם הצער והיסורים שבאו עליהם, ומלבד זאת שגם לא נתכפרו עוונותיהם על ידי זה, ואמנם לעתיד לבוא מתנחמים בכפליים, כי עת אשר יגאל ה' עמו בית ישראל, אז לא רק שיעלה בחשבון כל הסבל והיסורים של בני ישראל מאז ומעולם לטהר ולכפר לכל בני ישראל, אלא דנוסף על כך יהא כל הצרות והקושיים עולים בחשבון ובכל אלו יהא מדה טובה מרובה חמש מאות פעמים ממדת פרעניות, לקבל ברכת שמים ורוח טוב בלי שיעור, בכך יתנחמו הן בכפרת העוונות והן שיוכו לברכה מרובה ורוח טובה פי חמש מאות תמורת כל צער ואנחה וכו'.

שאמנם יוכל לשמור ולעשות כל מצוות התורה, ועוד שמור את חודש האביב דהיינו להיזהר בכל מצוות הפסח כראוי שלא להיכשל אף במשהו חמין, בכך יהא מוכטח לו שלא יבוא לידי חטא.

✱ במדרש (איכ"ר א, נו) חטאו בכפליים דכתיב (איכה א, ח) חטא חטאה ירושלים, ולקו בכפליים דכתיב (ישעיה מ, ב) כי לקחה מיד ה' כפליים בכל חטאותיה, ומתנחמים בכפליים דכתיב (שם, א) נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם. וראוי לבאר פשר דבר, והלא הקב"ה משפטו אמת, ואם היו צריכים בני ישראל לבוא על עונשם, מפני מה הכביד עליהם לעונשם בכפליים, וכי לקתה חלילה מדת הדין, אתמהה.

ויתכן בזה עפ"י מה שהאריך בספה"ק יערות דבש (דרוש י"א, ד"ה ראה) שעונשי בני אדם יש בהם ב' אופנים, האחד יסורים הנפסקים עליו מן שמיא במדה ובמשקל כאשר חטא כן יעשה לו וקל דיעות ה' ומקבל צער ועגמת נפש כפי אשר חטא, וביסורים אלו אף שסובלים קשות, אבל איכא קין לדבר כאשר ע"י היסורים יתכפרו חטאיו, ע"ד מאה"כ ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי (תהלים כה, יח).

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט בעידן רעוא דרעוין פר' ואתחנן העעל"ט

ה' נאדרי בכח וגו', וכתב שם לבאר ע"ד רמזי התורה שייכות בקשת משרע"ה להיכנס לאר"י בגין קריעת ים סוף, ועוד לאלו"ה מילין בנו.

להלן בפרשתן (דברים ד, ו-ז) ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראינו אליו. ובמסורה ב"פ קראינו, חדא הכא, ואידך (תהלים כ, י) ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראינו.

- האדם אינו אלא כמסייע שאין בו ממש כי גם הרצון שבקרבו מאת הבורא ב"ה -

ואפ"ל בהקדם דברי רביה"ק הישמח משה זי"ע (סוף פר' חיי) לבאר מאה"כ (תהלים סב, יב-יג) אחת דבר אלוקים שתים זו שמעתי כי עוז לאלקים, ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו. וזל"ק, דהוא

במדרש (איכ"ר א, נו) חטאו בכפליים דכתיב (איכה א, ח) חטא חטאה ירושלים, ולקו בכפליים דכתיב (ישעיה מ, ב) כי לקחה מיד ה' כפליים בכל חטאותיה, ומתנחמים בכפליים דכתיב (שם, א) נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם. וראוי לבאר פשר דבר זה, הלא הקב"ה משפטו אמת, ואם היה ראוי להם עונש במדה קצובה מפני מה הכביד עליהם ללקות בכפליים, וכי לקתה חלילה מדת הדין, אתמהה.

בתוה"ק בפרשתן (דברים ג, כג-כד) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר וגו' אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה וגו' אעברה נא ואראה וגו', כמגלה עמוקות (אופן צב, הובא בילק"ר, אות נה; וראה מג"ע אופן קע"ה, רי"א, ר"כ) אתה החילות להראות את עבדך בשעת קריעת ים סוף, את גדלך כמו שאמר וירא ישראל את היד הגדולה, ואת ירך החזקה כמ"ש ימינד

כולה מוקשה מתחילתו ועד סופו, דמה היא האחת אשר דבר, ומה היא השתים אשר שמענו, ואיך נמשך לזה כי עוז לאלוקים. ואיך נמשך עוד לזה ולך ה' החסד. וגם מה שנתקשו מכבר וצווחו בה קמאי, דמה הוא החסד שמשלם כמעשהו.

ויבואר עפי"מ דכתבו החוקרים דבכל הפעולות והענינים הנעשים בעולם יש בהם ג' חלקים ראש תוך סוף, ראש היינו התחלת הדבר דהיינו המחשבה והרצון של האדם המתעורר לעשות או לפעול איזה דבר, לאחריו ישנו התוך הוא עצם עשיית הדבר בפועל ולאחריו ישנו הסוף היינו סיום וגמר הדבר והבאתו לידי תכלית הרצויה. והנה המתחיל הוא עיקר גדול, דכבר אמרו (מדרש שמואל, אבות פ"ד מ"ב; ספר העקידה, שער ה; בינה לעתים ח"ב, דרוש א) ההתחלה יותר מן הכל, והמסיים גם כן עיקר גדול, דאינה נקראת אלא על שם גומרה (סוטה דף י"ג ע"ב, מד"ת עקב, ו), והכל הולך אחר החתום (ברכות דף י"ב ע"א), אבל האמצעי הוא רק מסייע, וקי"ל (שבת דף צ"ג ע"א) מסייע אין בו ממש.

והנה התורה כולה היא דבר ה' אלינו מה נעשה ומה לא נעשה, והנה בכל דבר הוא ית"ש המתחיל, כמ"ש (איוב מא, ג) מי הקדימני ואשלם (עיין ויק"ר כו, ב), ואין לנו כח ודעת להתחיל זולתו ית', והמסיים וגומר ג"כ הוא ית"ש, כמ"ש (תהלים לו, לב) צופה רשע לצדיק ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו, ואמרו רז"ל (סוכה דף נ"ב ע"ב) יצרו של אדם מתגבר ומתחדש עליו בכל יום ויום ואלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו, נמצא דפעולת האדם אינו אלא חלק דק וקלוש באמצע והוי רק כמסייע, על דרך היה לך לעזריני (שבת דף פ"ט ע"א), ואין בו ממש, על כן מצד הדין אין מגיע לאדם שכר על קיום המצוות, כעין מה דכתבו בדיני שדכנות (שו"ת שב יעקב, סי' יג, הובא בפתחי תשובה חו"מ, סי' קפה), שהמתחיל והגומר המה עיקר הדבר, ואילו מי שסייע באמצע הוא כמסייע שאין בו ממש, אמנם אעפ"כ השי"ת הטוב ומטיב משלם להאדם שכרו כאלו הוא היה העושה כולה בלבדו.

הן דברי הפסוק אחת דבר אלוקים, רצ"ל כל מה שדיבר אלוקים לנו בתוה"ק הוא רק על חלק

אחת דבר, דהיינו החלק האמצעי, שהרי שתים, רצ"ל שתי החלקים האחרים דהיינו ראש וסוף, זו שמענו, רצ"ל זה אנו מבינים, כי עוז לאלוקים, רצ"ל כי הכח והיכולת לעשות בשני החלקים, הוא רק לאלוקים ולא לאדם דמי הקדימני וגו', וגם אלמלא הקב"ה עוזרו כנ"ל. ואעפ"כ ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, ר"ל כאלו היה מעשהו.

והנה לפי זה לכאורה קשה, אם כן מה תועלת בכריאת האדם בעולם הזה כדי שלא יאכל נהמא דכיסופא כמבואר בווה"ק, הלא עדיין הוא נהמא דכיסופא וצדיק מה פעל, הלא המתחיל והגומר הוא השי"ת. אך התירוץ הוא כיון שעושה האדם מה שבכחו, נחשב כאלו הוא עשה כל הפעולה, ולא אמרינן דאינו אלא מסייע דאין בו ממש, דהשי"ת מחשב הכל על האדם כאלו לא היה לו ית"ש שום חלק בהפעולה טובה שעושה האדם, כיון שהאדם עושה מה שבכוחו בבחירתו ולא הוי נהמא דכסופא כלל, עכדה"ק יעו"ש עוד באריכות (וראה עוד שם בפר' תבוא, ובתפלה למשה, קאפיטל יג).

היוצא מדבריו הק', כי אבינו אב הרחמן הוא הוא אשר מעורר את האדם בבחי' הכתוב (שיר השירים ה, ב) קול דודי דופק, שיהא עולים בו הרהורים ומחשבות טובות לשמור לעשות ולקיים מצוות התורה, וכאמור דבבכל המצוות ראשית המחשבה באים בכח עליון המאיר באדם מאת הבוכ"ע, ואינם פעולות האדם עצמו.

- מחשבה טובה שעולה בדעת האדם הוא ניצוץ -
אור מאת הקב"ה -

יסוד הדברים נובע ממקור קדוש מן אור ישראל הבעש"ט הק' זי"ע, כמ"ש בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' ויקרא, אות ב, ד"ה עוד י"ל; פר' בהעלותך, אות א, ד"ה ומפרש; פר' ראה, אות א, ד"ה איברא) לבאר אמז"ל (אבות ג, ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, דהיינו שכל המחשבות הטובות והרהורי תשובה שעולים בלב האדם המה מכח הבת קול היוצאת מהר חורב אשר מגעת ללבו של כל אחד לעורר אותו. ואף שאין האדם שומע הדברים באזניו עם כל זאת עושה הבת קול רושם על בני ישראל

שהם בכח עצמם לא פעלו מאומה בעוה"ז, וכל מה שעשו בתורה ומצוות אינו אלא בכח הבורא ית"ש המאיר להם באתערותא דלעילא, לכך לדעתם לפי הדין אין מגיע להם שכר כלל, לכן מבקשים מתנת חינם מאתו ית"ש.

ופרשתי בזה זה מכבר מאמר הכתוב (תהלים יג, ו) ואני בחסדך במחתי יגל ליבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי, רצ"ל כי בטוחים אנו שרק בעזרו ית"ש נקיים המצוות, וכל מה שיגל ליבי בעשיית המצוות הוא רק בישועתך ע"ד מש"כ רביה"ק מסיגעט זי"ע בייטב פנים (מאמרי הוד והדר לחנוכה, אות ב') לבאר לשון התפילה 'עזרת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומשוע להם ולבניהם אחריהם', כי ההבדל בין עזרה לישועה הוא, ד'עזרה' הכוונה שעוזר אחר בקשת הנעזר ולא בא מאליו, וע"ד מה שנא' (בראשית ב, יח) אעשה לו עזר כנגדו, וביארו חז"ל (יבמות דף ס"ג ע"א) אדם מביא חיטין, חיטין כוסם וכו'. ואילו 'ישועה' היינו שמושיע מבלי בקשת הנושע, וכנאמר (דברים כב, כו) צעקה הנערה ואין מושיע לה, שלא היה ביכולתה לעשות מאומה. וזהו עזרת אבותינו וגו', כי האבות הם נענו בבחי' עזרה שהרי התחלת פעולתם היה בכוחם וביגיעתם העצמי, אולם אנו שאין בכוחנו אף להתפלל הרי שהקב"ה מגן ומושיע להם באופן של ישועה, כי אנו מעצמינו אין אנו יכולים כלום עי"ש. עכ"פ ד'ישועה' היינו שנושע האדם בישועה דלעילא אף בלא שעשה מאומה מצד עצמו, וז"ש ואני בחסדך במחתי רצ"ל דתקוותי שהשי"ת יחוס וירחם עלי להוציאנו מאפלה לאורה לעובדו בלבב שלם, והננו תקוה כי יגל ליבי בתורה ומצוות בישועתך, ש/את בעצמך תושיענו באתדל"ע. ואפ"ה אשירה לה' כי גמל עלי, שמעלה השי"ת עלי כאילו אני הוא שעשיתי, כאמז"ל (אבות ב, ב) מעלה עליכם כאילו עשיתם, הגם אשר האמת שאני בעצמי לא עשיתי מאומה, אלא שהקב"ה משלם שכר כאילו אני הוא שעשיתי ועל זה לך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, וכנ"ל.

- רק בני ישראל זוכים שיעורדו אותם

באתערותא דלעילא לתשובה -

ויש לתרץ עפי"ז קו' הקדמונים (מבי"ט בבית אלקים,

שער התשובה, פרק י"ד, ד"ה עוד יש) במה שאחז"ל

לעורר בתוכם ניצוץ קדוש לקרבת אלוקים. וכ"ה בכמה ספרי תלמידי הבעש"ט הק' (עטרת צבי, פר' בראשית, ועוד), דכל מחשבה טובה העולה בדעת האדם הוא מאת הבוכ"ע, המכנים באדם הרהורים אלו. ודבר זה הוא בחי' נעלם ונסתר שהקב"ה הוא הוא שמכנים בו המחשבה הטובה הזאת.

מעתה כאשר יתבונן האדם בדבר זה, לראות כי ברוב טוב וחסדו השי"ת מעורר אותנו על ידי שמכנים בנו מחשבת טהרה ורוח תשובה, יקח מכך התחזקות גדולה לדעת כי בוודאי שייסיעוהו מן השמים גם להביא הדבר לידי גמר, כי הלא באם לא יהא בידו להוציא מחשבתו הטובה מן הכח אל הפועל, לא היו מעוררים אותו מן השמים לכך, וכיון דעוררוהו לכך יכיר וידע כי כל המחשבה הטובה הזאת והתעוררות לקבלת עול מלכות שמים ועשיית תשובה נשלחה אליו על ידי אבינו אב הרחמן הבוכ"ע לברו, אשר יעמוד על ימינו שיוכל לגמור מחשבתו לעשותה כראוי וכנכון, וכאשר ביאר בספה"ק עבודת ישראל (אבות פ"ג מ"ח) מאמרם ז"ל רבי אלעזר איש ברתותא אומר, תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדוד הוא אומר כי ממך הכל ומידך נתנו לך (דברי הימים א כט, יד) דהכוונה דגם מה שעלה בלכך מחשבה טובה וכמדומה שהוא מחשבה 'שלך' באמת שהכל הוא מהשי"ת כי מן השמים האירו כך באתערותא דלעילא שיעלה כך מחשבה זו, ואף את הבחירה לטובה שנראה כאילו אתה בעצמך בחרת כן גם זה היא מיד הבוכ"ע, עכתוד"ק עי"ש.

עפי"ז יבואר היטב דברי המד' שהובא בפרש"י בפרשתן (דברים ג, כג) אין חנון אלא לשון מתנת חינם, אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חינם. ולהנ"ל כי אף שהצדיקים בידם לבקש שכר המצוות, כי הלא הם אין צריכים שיעוררו אותם מן השמים באתערותא דלעילא, כי קידשו עצמם ונתרוממו עד שמעצמם בכוחם מתאוים לעבוד את השי"ת בכל נפשם, וכנאמר דוד המלך (תהלים נו, ט) אעירה שחר אני מעורר את השחר (במדכ"ר טו, טז), וע"ד שכתב הטו"ז (או"ה, סי' א' סק"ב) יעו"ש, אעפ"כ אין מבקשים כי אם מתנת חינם, כי ברוב ענוותנותם חושבים

במדרש (תנחומא האזינו, ד) כתיב (במדבר ו, כו) 'ישא ה' פניו אליך, וכתיב (דברים י, יז) 'אשר לא ישא פנים, לא עשה תשובה אשר לא ישא פנים, עשה תשובה ישא ה' פניו, יכול לכל ת"ל אליך אליך ולא לאוה"ע, דהיינו דלגוים לא מהני תשובה, וקשה דהרי מצינו באנשי נינוה שעשו תשובה ונתקבלה תשובתם, יעו"ש.

ולאהמור י"ל דהנה אמרו חז"ל (קידושין דף ע' ע"ב) דמעלה יתירה יש בין ישראל לאוה"ע, דאילו בישראל כתוב בהו (ירמי' לא, לב) והייתי להם לאלוקים והמה יהיו לי לעם וגו', ופרש"י והייתי להם לאלוקים אע"פ שאינם לי לעם, ומתוך שאני מקרבן הם יהיו לי לעם, אבל גרים אין מקרבין אותן מן השמים אלא אם כן הן מקרבין עצמם תחילה להיות טובים, מעתה יבואר דאמנם מהני תשובה גם לאוה"ע, ברם מעלה מיוחדת הוא לבני ישראל, כי אבינו שבשמים מאיר עלינו לקרבנו אליו באתערותא דלעילא לעורר בנו רוח טהרה והרהורי תשובה, מה שלא עשה כן לכל גוי, כי אצל גויי הארץ רק אם יתעוררו מעצמם מתקבלים בתשובה.

עפי"ז יבוארו מקראי הקודש, דאמר הכתוב ושמרתם ועשיתם רצ"ל שיראו לשמור ולאצור בקרבם אותו הבת קול היוצאת בכל יום ומעוררם לתשובה, כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, דזהו מעלתם היתירה של בני ישראל על אומות העולם, אשר כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו - רצ"ל שהשי"ת הוא שמתקרב אל בני בבחי' והייתי להם לאלוקים ומתוך שהוא ית"ש מקרבם אליו מקבלים ע"ע עומ"ש שלימה, וז"ש - כה' אלוקינו בכל קראינו אליו שהוא המעורר אותנו תחילה לתשובה והוא הגורם לפעול בנו לשוב אליו באמת. וזה שהסמיך המסורה ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו, הושיעה דייקא, רצ"ל דהשי"ת הוא הפותח ומתחיל לעורר בבנ"י רוח טהרה והרהורי תשובה, מה שכאמור לא עשה כן לכל גוי.

והנה הנהגה זו שהקב"ה עורר את בני ישראל להתקרב אליו, היה מכבד ביציאת מצרים, דאמרו במדרש (שיה"ש רכה פ"ב ס"ה) עה"פ (שיה"ש ב, ב) כשושנה בין החוחים, ר' אליעזר פתר קרייה בגאולת

מצרים מה שושנה זו כשהיא נתונה בין החוחים קשה לבעלה להלקט, כך גאולתן של ישראל היתה קשה לפני הקב"ה, הדא הוא דכתיב (דברים ד, לד) או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי, ר' יהושע בשם ר' חנן אמר גוי מקרב עם ועם מקרב גוי אין כתיב כאן אלא גוי מקרב גוי, שהיו אלו ערלים ואלו ערלים, אלו מגדלין בלורית ואלו מגדלין בלורית, אלו לובשי כלאים ואלו לובשי כלאים, ולא היתה מדת הדין נותנת שינאלו ישראל לעולם, אמר ר' שמואל בר נחמן אלולי שאסר הקב"ה עצמו בשבועה לא היו ישראל נגאלין לעולם וכו', יעו"ש, ולכן הראה הקב"ה אותות ומופתים בפרעה ובכל עבדיו למען יראו בנ"י כי ה' הוא האלקים, וכמ"ש וירא ישראל את ה' הגדולה וגו' ויאמינו בה' וגו'.

והנה מרגלא בפי כ"ק אאמו"ר וצללה"ה דמה שביקש משה רבינו ואתחנן אל ה' בעת ההיא וגו' תפילתו היתה על אחרית הימים דור עקבתא דמשיחא, שיהיה אז צרה גדולה אשר כמוהו לא נהייתה, שעל זמן ההוא נאמר (דניאל יב, א) ובעת ההיא יעמד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת ההיא ובעת ההיא ימלט עמך וגו', (ראה זכרון זאת, כאן), ולאהמור יבואר דמרע"ה ביקש אתה החילות להראות את עבדך בשעת קריעת ים סוף, רצ"ל דהרי גם בהיות בני ישראל בגלות מצרים בשפל המצב לא התעוררו מעצמם, ומכל מקום חס השי"ת ויחמול על עמו לעוררם מן השמים למשכם אליו בעבותות אהבה, והפיח בהם רוח טהרה והתעוררות תשובה. מעתה התחנן מרע"ה אשר כן יהיה בגלות האחרון דהגם שיפלו בני ישראל לדיוטא תחתונה וכו', מ"מ לא ימוש ה' את עמו ויעוררם באתערותא דלעילא למשכם אליו בחבלי חסד ורחמים ובכך לטהרם ולרוממם להביאם לגאולה השלימה.

- הקב"ה מצרף לישראל זכות העתיד והעבר להושיעם -

ועוד לאלו"ה מילין, בהקדם מש"כ בפרשת דרכים (דרוש ד), ליישב סתירת המדרשים, דבשמו"ר (פ"ג ס"ב) עה"פ (שמות ג, ז) ויאמר ה' ראה ראיתי את

אלוקיו עמו ותרועת מלך בו, א'ל מוציאם ממצרים, דהיינו שאין הקב"ה מסתכל בעבירות שעתידין לחטוא ואינו דן אותם אלא באשר הוא שם, ולכן לא יועיל לך מה שהבאת אותי לקללם בראש הפסגה שהוא מקום שעתידין לחטוא שם, אבל כמה שעתידים לחוג ג' רגלים בשנה ע"ז שפיר נסתכל הקב"ה על העתיד, והראיה לזה א'ל מוציאם ממצרים, שמיציאת מצרים תראה שעל המצוות נסתכל על העתיד שהרי לא יצאו אלא בזכות קבלת התורה, ועל העבירה לא נסתכל שעתידין לחטוא, וזה שגמר אומר ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו, שלענין המצוות תיכף כשמקבלים ע"ע עומ"ש, מיד ותרועת מלך בו, עכ"ד, (ועיין בזה דברים נפלאים בייט"ל פר' ויגש ובפר' ויחי).

- הא דיש אם למקרא מורה שהקב"ה מצרף זכויות העתיד והעבר -

והנה בספ"ק אמרי נועם בפרשתן (אות ט"ו) פי' מאה"כ כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו, ותו"ד דהנה כתיב (תהלים ק, ג) דעו כי ה' וגו' ולא אנחנו עמו וצאן מרעיתו, דהכתיב הוא ולא באל"ף והקרי הוא ולו בוא"ו, ויל"פ עפימ"ד בגמ' חולין (דף ס"ה ע"א) דס"ל לר"א ברבי יוסי דאע"פ שאין לו עכשיו כרעים אם עתיד לגדל לאחר זמן הרי"ז כשרה, וברש"י ותוס' דיליף ממ"ש (ויקרא יא, כא) אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף ההולך על ארבע אשר לא כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץ, דהכתיב הוא ולא באל"ף, והקרי הוא ולו בוא"ו, ודרש הכתיב דאע"פ דעתה אין לו כרעים מ"מ כל שעתידי להיות לו הו"ל שרץ עוף כשר עי"ש, והיינו דהכתיב לא בא' הוא על המציאות כמו שהוא עכשיו, והקרי הוא לו בו' הוא על העתיד להיות, ועד"ז יל"פ במאה"כ ולא אנחנו עמו, דהכתיב מורה על עתה שאנו שרוים בגלות שעז"א (הושע ב, א) לא עמי אתם, והקרי מורה על העתיד אשר יאמר להם בני קל חי, וכמו בשרץ העוף דהותרה ע"ש העתיד, והיינו דכיון דיהיה לו אח"כ סימן טהרה חשוב כאילו כבר יש בו סימן טהרה, כמו"כ נדונים בני ע"ש העתיד להיות נחשבים כבנים למקום בבחי' ולו אנחנו עמו. וז"ש כי מי גוי

עמי עמי, הה"ד (איוב יא, יא) כי הוא ידע מתי שוא וירא און ולא יתבונן, כיצד אתה מוצא בשעה שיצתה הגר מביתו של אברהם מה כתיב שם (בראשית כא, טו) ויכלו המים מן החמת, א"ר סימון בקשו מלה"ש לקטרג, אמרו לפניו רבש"ע אדם שעתידי להמית את בניך בצמא אתה מעלה לו את הבאר, אמר להם איני דן את האדם אלא בשעתו וכו', וכן כשהיו ישראל במצרים ראה הקב"ה מה שעתידין לעשות, דכתיב (שמות ג, ז) ויאמר ה' ראה ראיתי זו ראיית מעשה העגל וכו', אמר הקב"ה איני דנם לפי המעשים העתידיים לעשות, והיינו דכתיב כי שמוע שמעתי את צעקתם, אע"פ שידעתי מכאוביו, יודע אני כמה עתידין להכאיבני במדבר וכו', ואעפ"כ איני נמנע מלגאלם, והיינו דכתיב וירא און ולא יתבונן. הרי דאף שיודע ה' שעתידין לחטוא אינו נמנע מלהיטיב עמהם, כי אינו דן את האדם אלא כפי מה שהוא באותו שעה.

וקשה דהרי בהמשך המד"ר שם (פ"ג ס"ד) הובא ברש"י עה"פ (שמות ג, יא) מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל, שמשעה שאל מה זכות יש בידם שאוכל לגאלם, אמר לו הקב"ה כי אהיה עמך, ומה שאמרת מה זכות יש בידם, בהוציאך את העם תעבדון את האלוקים על ההר הזה הוי יודע שבשביל התורה שהם עתידים לקבל הם נגאלים. הרי דדן הקב"ה להוציאם יען כי עתידים קבל את התורה.

והתירוץ בזה כי דבר זה הוא מרחמי השי"ת שמתנהג עם בריותיו בחסד, שכאשר עתידים להיות צדיקים מסתכל בעתיד ומיטיב להם, אבל אם עתידים לחטוא אינו מסתכל ודן כפי מה שהוא בשעתו. והיינו דכתיב וירא און ולא יתבונן, דדייקא און לא יתבונן, שאינו מביט על חטאיהם העתידים, אבל מה שעתידים להיטיב שפיר יתבונן, לכן נסתכל על שעתידין לקבל את התורה וגאלם, ולא נסתכל שעתידין לחטוא במדבר, וכן אמרו בזה"ק (פר' חי, דף קכ"א ע"ב) בא וראה כיצד מתנהג הקב"ה עם בריותיו, בשעה שצופה שעתידים לעשות רצונו הוא מטיב עמהם, ובשעה שצופה שעתידים לחטוא אינו מעניש אותם.

עפי"ז מפרש הפרשת דרכים מאה"כ (במדבר כג, כא) לא הביט און כיעקב ולא ראה עמל בישראל ה'

נוטריקון אמירה נעימה כתיבה יהיבה, דהנה בגמ' שבת (דף פ"ה ע"ב) דכשעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו, ופירשו בספה"ק דמלה"ש טענו כי אין ראוי ליתן התורה לבני אדם יען כי יצר מחשבות לבו רע מנעוריו, וראיתי בני עליה והמה מועטין ורובא דרובא בני אדם נכשלים בעבירות, וחזרו על טענתם בעת בריאת העולם שאמרו (זוה"ק בראשית דף כ"ה ע"א) עתיד למחטי קמך, לכן עדיף שיהא תנה הודך על השמים, אשר שם אין שייך כלל עניני ארציות, ואולם הקב"ה דאף כאשר יחטאו ויעיל להם תשובה, כי יעמוד להם זכות אבות מחד וזכות העתיד מאידך להגן בעדם שלא ידחו ח"ו, לכן פתח הקב"ה באנכי דייקא שהוא נוט' אמירה נעימה כתיבה יהיבה, לרמוז דדרשינן הכתיב והקרי, ובכך ילפינן משרץ העוף ומתי ערי חומה שאצל בני מצטרף להם הן זכות העבר והן זכות העתיד, אשרא בכח זה יוכלו להתחזק תמיד בתשובה שלימה ולא ידח ממנו נדח, ובכך נסתר טענת המלאכים, והבן.

ובזה יתבאר בטוב טעם מאה"כ כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקיני בכל קראינו אליו, ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נותן לפניכם היום, דבעצם קבלת התורה בסיני שפתח באנכי נרמז דשפיר בדין ליתן התורה לבני, וז"ש אשר אנכי נותן לפניכם דייקא לבני ישראל דרי מטה, כי נדחו טענות מלאכי השרת, שהרי בכל מצב יעמוד לבני זכות העבר וכן זכות העתיד, ויתעורר בהם רוח מהרה לתשובה שלימה.

- ביאור מקראי קודש דפרשתן ע"ד הנ"ל -

על פי האמור יבוארו מקראי קודש דפרשתן, ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר, וכבר הזכרנו דכ"ק מרן אאדמו"ר הגה"ק זי"ע היה מרגלא בפיו לפרש עפימ"ש רביה"ק מלובלין (דברי אמת) דמשה רבינו התפלל אז על בני ישראל באחרית הימים בעקבתא דמשיחא כשהיו דווים וסחופים בגולה המרה ושרויים בחשוכא נוראה, ולא יהיה מי שיעמוד בגדר ויתפלל עליהם, על דור זה העתיר משרע"ה בתפילתו. ולדרכנו י"ל כי מרע"ה העתיר וביקש

גדול אשר לו אלקים קרובים אליו לו בוא"ו, כי השי"ת גם עתה קרוב אל עמו יען כי נדונין ע"ש העתיד, וז"ש כה' אלוקיני בכל קראנו אליו, דאזלינן בתר הקרי המורה על העתיד, וכיון שהקרי הוא ול"ו אנחנו בוא"ו, הרי תיכף מעכשיו השי"ת מתנהג עמנו כן, עכ"ד ודפח"ח.

ע"פ דרכו י"ל גם לענין זכות העבר, דהנה בפר' בתי ערי חומה (ויקרא כה, ל) כתיב ואם לא יגאל עד מלאות לו שנה תמימה וקם הבית אשר בעיר אשר לא חומה לצמיתת לקונה אותו וגו', דהתם נמי הכתיב הוא אשר לא חומה באל"ף, והקרי הוא לו בוא"ו, ובגמ' מגילה (דף י' ע"ב) תניא ר' אלעזר בר' יוסי אומר אשר לוא חומה אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן, וילפינן מינה דקדשה לשעתה וקדשה לעת"ל עי"ש, והתוס' בערכין (ל"ב ע"א ד"ה אשר) הביאו פרש"י לוא כתיב משמע לא ומשמע לו, כלומר אין לו עכשיו והיה לו קודם לכן, וכתבו דאינו כן בחומשין מדוייקות אלא כתיב לו בוי"ו ולא קרי באל"ף, והמדפיסים שמו דברי התוס' הללו בסוגר (עיין תו"ת שם) דהרי בחומשים שלנו הוא להיפך דהכתיב הוא ל"א באלף והקרי לו בוי"ו, מעתה לפי גירסא דידן דכתיב אשר ל"א חומה באל"ף וקרינן לו בוא"ו, ודרשינן דאפי' עתה אין לו חומה מ"מ קדושה ראשונה שהיתה לה לא בטלה, והיינו דדנין ע"ש העבר.

לפי"ז י"ל פ"ד דה"נ במ"ש דעו כי ה' וגו' ולא אנחנו עמו וצאן מרעיתו, דאע"ג דלפי מדה"ד ייאמר לנו "לא עמי אתם" מ"מ ידון השי"ת לפי הקרי וכיון דלפנים בזמן אבוה"ק היינו עמו וצאן מרעיתו, כאמרו (שמותו, ז) ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים, ידון אותנו בזכות העבר לומר דקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד, מעתה לפי"מ דדרשינן מוכח דהקב"ה מצרף זכות העבר, דגם אם לעת כזאת אין ראויים לישועה, מכל מקום מושיעם בגין זכות אבותינו בדורות שעברו.

- ביאור דחיית טענת המלאכים לקבל התורה

כיון שאין בני ראויים ע"ד הנ"ל -

עפי"ז יתבאר מה שאמרו חז"ל (שבת דף ק"ה ע"א) בלשון הכתוב (שמות כ, ב) אנכי ה' אלקיך וגו', דאנכי

ההנהגה הוא ע"י שם אלוקים, העולה בגימטריא הטב"ע כמ"ש הרמב"ן (פר' בראשית), אז כיון דבטבע הבריאה נקבע שיהא הכל תחת משטר הזמן, שהרי נברא העולם בששת ימי המעשה ויהי ערב ויהי בוקר, ונבראו המזלות וסדרי המערכת שיהא הכל במועדו וזמנו, לכן כאשר ההנהגה בשם אלוקים הכל כפוף על פי הזמן המסוים, עי"ש, ובכך יבואר דרך בבני ישראל אשר אחוזים בשם העצם ב"ה כמ"ש ואתם הדבקים בה"א, נמשך בהם ההנהגה של למעלה מן הזמן ועל כן בדין הוא שיצטרף גם זכויות מן העבר והעתיד, ויש להאריך בזה ואכ"מ.

זאת תהיה תורת המסורה, דאמר הכתוב כי מי גוי גדול וגו' כהו"ה אלוקינו בכל קראינו אליו, רצ"ל גם כאשר לפי המצב הנוכחי ח"ו אינם ראויים לקבל שפע האלקי, מ"מ מצרף להם הקב"ה זכות העבר והעתיד יחדיו להכריעם לזכות ולהוריק ברכת שמים, וזה שהסמיך המסו' הו"ה הושיעה המלך יעננו ביום קראינו, לפרש דכיון שבנ"י דבקים ואחוזים בשם הו"ה ב"ה המורה על בחי' למעלה מן הזמן שהעבר והעתיד וההווה הכל כאחד, בכך יעננו ביום קראינו, דהכל נחשב כאילו הוא תיכף באותו יום ממש, וזהו שעומד להם להושיעם ולמלא משאלותם.

יעזור השי"ת, וכאשר שמענו כן עוד נחזה, בני ישראל מצפים ומייחלים באמת לישועה השלימה, ומאמינים אנו כי עומדים אנו ממש על מפתן וסף הגאולה, ועל כן יש לנצל כל רגע ורגע שיש בידינו לקיים איזה מצוה והנהגה טובה, שלאחר ביאת המשיח יהיה חשוב זה עד מאוד כאשר על אף גודל הנסיונות התאמצו הכל לקיים מצוותיו ית"ש ולשמור תורתו.

ירא ה' בעני עמו ויקשב וישמע הצגים לעמו, מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, וישלח לנו ישועה משמי שמי מרום, ששון ושמחה ישיגו ונס יגון ואנחה, ונגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמ"ר רצ"ל שיהא ההנהגה בהם ע"פ האמירה והקרי, ויצרף להם הקב"ה זכות העתיד וזכות העבר. וע"ז המשך ואמר כי כשם שאתה החילות להראות את עבדך במצרים, שאז גאלם הקב"ה בזכות העתיד שעתידים הם לקבל התורה על הר סיני, כמו כן בדור אחרון יעשה עמהם אות לטובה להושיעם ולגאלם בכח זכות העבר והעתיד, והבן.

והנה מצינו בפסוקי התוכחה (ויקרא כו, לט) והגשוארים בכס ימקו בעונם בארצות אויביכם ואף בעוונת אבותם אתם ימקו. וכן קונן ירמ' הנביא במגילת איכה (ה, ז) אבותינו חטאו ואינם ואנחנו עוונותיהם סבלנו. היינו שבני ישראל נענשו הן על עוונם, והן על עוונות וחטאי האבות. ומעתה אם לרעה כן הוא, אם כן בוודאי וכל שכן הוא, שהרי מרובה מדה טובה וכו', שיצרף לנו זכות האבות להגן ולהושיע בזכותם.

זה שאמר הנביא נחמו נחמו עמי, ופרשו במדרש לקו בכפליים דהיינו הן על עון שלהם עצמם, והן על עוונות אבותם, ובכך בוודאי שיהיו מתנחמים בכפליים, דהיינו שיצרף להם הקב"ה גם זכות האבות. והיינו טעמא כי יאמ"ר אלוקיכם היינו דאזלינן בתר האמירה, ועל פי הקרי למדנו שמצרפים זכות העבר והעתיד, וממילא יהיה נחמה בכפליים, שיצרף להם הקב"ה זכות האבות אף אם אינם ראויים לכך, וכמו כן יצרף להם זכות העתיד כנ"ל.

והנה הענין שמצטרף לבנ"י זכות העבר וזכות העתיד, י"ל עפי"מ בספה"ק דכל ענין 'זמן' הוא בריאה גשמית בעוה"ז, אבל בעולם העליון אין כלל מושג של התחלקות הזמן, כי העבר וההווה והעתיד הכל כאחד, ואולם בישמח משה (פר' ויאה) כתב בתו"ד דרך כאשר ההנהגה הוא ע"י שם הו"ה ב"ה, אז נמשך הכח מבחי' של למעלה מן הזמן, שהרי בחי' שם הו"ה נכלל בה העבר והעתיד וההווה, אבל אם

יום שלישי פר' ואתחנן ז' מנחם אב

לפני צהרים הגיע מרן שליט"א לעיר בני ברק לניחום אבלים אצל כ"ק האדמו"ר מבוהוש שליט"א היושב שבעה על פטירת אמו הרבנית ע"ה, מרן שליט"א ניחמו בדברי תנחומים, ונביא כאן מתוכן השיחה:

האדמו"ר מבוהוש: אמי ע"ה היתה ילדה בשנים של המלחמה, והיתה בבית אביה, זקני כ"ק האדמו"ר מבוהוש זצ"ל. כידוע שזקני הכניס את לביתו הרבה אורחים ופליטים. הוא תמיד דיבר על היהודים שעברו את אושוויץ ונשארו עם דביקות ואמונה.

מרן שליט"א: היכן היו בתקופת מלחמה?

האדמו"ר מבוהוש: בבוקרסט. היה תקופה של כששה שבועות שהרגו יהודים שם, וברחו ונחבאו, אבל אח"כ נרגע שם. הרבה יהודים מהונגריה ברחו לבוקרסט, והוא הכניס אותם לביתו, ואף שהיה עלול לקבל על זה עונש מות.

הגרח"ד שטרן אב"ד סקולען ב"ב: כ"ק האדמו"ר רבי יודלע מדזיקוב זצ"ל סיפר שהם מסרו נפשם על זה... **האדמו"ר מבוהוש:** אכן הוא היה שם, וגם כ"ק האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל היה שם תקופה, ועוד מאות יהודים. ואם היו תופסים אותו היה עלול לקבל עונש מיתה.

רבי יודלע זצ"ל סיפר שהיו מכינים שם את הסעודות לאורחים באופן נאה ומכובד, כמו חתונה, ואף שהיה זמנים קשים. ואמר שלתת אוכל זה לא חידוש, אבל זה שהכינו זאת כמו חתונה, זה החידוש...

פעם אמרתי זאת להגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, ואמר לי, לא, גם לתת לאכול ליהודים זה דבר גדול... כמה אנשים היו שלא רצו לתת לי לאכול...

מרן שליט"א: בכלל ברומניה היה מחולק המקומות, היו מקומות שלא הרגו שם.

האדמו"ר מבוהוש: בבוקרסט לבדו היה יהודי עשיר גדול והוא היה מילדותו חבר עם הנשיא שם, אפילו שהיה רשע גדול, ושילם לו הון תועפות, מיליונים, שלא ירע ליהודים בבוקרסט. בשש שבועות הרגו שם הרבה, אבל לאחמ"כ כבר לא עשו שם כלום, בזכות אותו יהודי.

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע היה אומר תמיד, כל הגויים אשמים, ההונגרים הפולניים, ולא רק הדייטשן. וכשמשיח יגיע יעשו חשבון עם כל אומה. ובכל מדינה נשארו קצת יהודים כדי להראות שהיו יכולים להציל אם רק רצו. בכל הגויים אעשה כלה (ירמי' ל, יא)... אומרים בקינות (קינה כט) 'טפי דמי אחת לאחת מנויות'. הקב"ה לא ישכח שום טיפת דם.

האדמו"ר מבוהוש: הם כחזיר שפושט טלפיו לומר טהור אני.

אח"כ נכנסו הקומוניסטים ולא נהיה יותר טוב. הם מאוד שמחו כשנכנסו הרוסים, אבל היה חיילים יהודיים שאמרו אל תשמחו כי לא יודעים מה הם.

הגרמנים נלחמו עם הגופים והרוסים על הנשמה רח"ל... סתם לשבור אותם, בזה היו הקומוניסטים יותר גרועים.

מרן שליט"א: והם היו עשרות שנים קודם ברוסלאנד, שרדפו את היהודים.

האדמו"ר מבוהוש: אבי זצ"ל היה מספר, שאצל זקנו האדמו"ר מפאשקאן זצ"ל, בשנים הכי קשות היה שם בבחינת 'טיפול עליהם אימתה ופחד', שאף פעם לא נגעו בו לרעה, ופחדו להיכנס לחצר. פעם נכנס איזה גרמני עם כמה מפקדים, והיה באמצע לאכול, ואמר להם, אינכם רואים שאני אווז באמצע לאכול?... ומאז לא נכנסו לשם...

זקני התגורר בבוקרסט, ורצה להביא את האדמו"ר מפאשקאן לבוקרסט, כי היה יותר בטוח. והלך למפקד של רומניה, וזה היה מסי"נ ממש כי היה יכול להורגו, שעמד יהודי בין הרבה חמושים שם, ופעל שם אצלו שיוכל להביאו מפאשקאן לבוקרסט, ופעל שישלחו רכב צבאי שיביא אותו. ושלחו טלגרם שרוצים להביאו, וכתב בחזרה שאם זה לפני ט"ו באב אזי יגיע, אבל אם זה יהיה אח"כ כבר לא יבוא, משום שכבר עסוק בימים הנוראים... ולמעשה שלחו הרכב בכ"ד אב ולא הגיע, וכמה שנים לא ידעו אם הוא חי או לא. א חידוש פון א מעשה...

מרן שליט"א: כשמשיח יבוא יאמרו הגויים שכל מה שעשו עשו לצורך ישראל, ורואים את השקר של העולם כיום, שאיך יכולים לומר כך... אבל בעולם השקר של היום הכל יתכן...

האדמו"ר מבוהוש: השקר הכי גדול זה שהם מרגישים שהם אומרים כולו אמת, ואינם מרגישים כלל שהם שקרנים...

כמה שכלל ישראל סבלו...

אב"ד סקולען ב"ב: האדמו"ר מפאשקאן הגיע לבוקרסט רק אחרי המלחמה? **האדמו"ר מבוהוש:** בתש"ה.

מרן שליט"א: מתי עלה זקינכם לארץ ישראל?

האדמו"ר מבוהוש: תשי"א. הוא לא רצה לעלות, הוא רצה להישאר שם ברומניה, אבל היה שם מעשה מעניין, ששר החוץ היה יהודי, והיה חייב לזקני הכרת הטוב, שאשתו הנהיגה את המפלגה הגדולה בזמן הגרמנים, והדייטשן חיפשו אחריו, ואביה היה יהודי ת"ח ירא"ש גדול ונקרא ר' חיים רבינזון, וידעו שביתו מנהלת את כל המפלגה, וזרקוהו מכל בתי הכנסת כי פחדו. וזקני לא הכירו וכששמע שיש יהודי כזה שלח לאמר לו שהוא יכול להתפלל אצלו, והוא הגיע לביתו וישב שם ארבע שנים. והיה לו הכרת הטוב ועשה לו הרבה טובות.

כשהעלו את ארונו של כ"ק האדמו"ר האהבת ישראל זצ"ל לארץ ישראל, העלילו שבארונו אין גוף אלא כסף וזהב שרוצים להבריח. והם לא רצו לפתוח הארון לבדוק, כי הבינו שזה לא יראה יפה, ורצו לזרוק הארון לים כמו שהוא. וזה שהיה מתעסק עם זה היה

פעם הגיע לבוקרסט יהודי ת"ח וראה שם יהודי חלש ביהדותו שפותח את חנותו בשבת, ואמר לו וגער בו שפותח בשבת. ענה לו ההוא שבבוקרשט הכל שונה... ואמר אל תשתטה, וסחב אותו לבית הכנסת, ומאז לא חילל שבת.

הוא היה יהודי של מסי"נ... הק.ג.ב. חיפשו את אחיו, ועצרו אותו שיגלה להם היכן אחיו מסתתר, ועינו אותו שהיה צריך לעמוד שעות ארוכות על רגל אחת, ואם היה מוריד הרגל היה כלב נושכו. וכשזה לא עזר, סגרו אותו בפריזידער, והוא לא גילה להם. והוא היה יהודי פשוט... אמי ע"ה ספרה, שכשהגיעו הפליטים לאחר המלחמה לשם, היה להם הרבה מחלות וכו', וזקני הכניס אותם לביתו, ואמי פחדה מזה, שכן היתה בת יחידה. והרופא הכי גדול בבוקרסט היה יהודי שנתרחק, והלכה לשאול אותו מה יעשו, וענה להם, רעבצין אני צריך ללמדכם שממצוה לא ניזוקים?...
מרן שליט"א: אפילו פושעי ישראל...
וקם מרן ואמר המקום ינחם אתכם וכו'.

יום רביעי פר' ואתחנן ח' אב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה מנחם מענדל ראובן נ"י בן הר"ר משה שפיצר מפעיה"ק (בה"ר אברהם מירושלים, וחה"ר ישראל יהודה הרשקוביץ מפעיה"ק).

ליל 'צום תשעה באב'

לערך בשעה 9.00 נכנס מרן שליט"א לתפילת מעריב. אחר מעריב אמרו קדיש בלא תתקבל. לאחר התפילה התיישב מרן שליט"א על כסא נמוך, ופתח באמירת מגילת איכה בקול בוכים, כשדמעות זולגות מעיני הק', וכל הנוכחים אמרו עמו בלחש, לאחמ"כ אמרו הקינות. בסיום אמרו ואתה קדוש וכו', קדיש, עלינו, וסיימו לערך בשעה 10.20.

יום חמישי פר' ואתחנן 'יום צום תשעה באב'

לאחר השעה 10.00 נכנס מרן שליט"א לתפילת שחרית. התפילה עברה במתינות. ואמרו כל סדר התפילה כרגיל בכל יום חוץ מהעקידה. בחזרת הש"ץ לא אמר החזן ברכת כהנים. והורה מרן שליט"א לחזן שיאמר קדיש עם תתקבל. בקריאת התורה עלה מרן שליט"א לעליית שלישי, ואמר מרן ההפטורה 'אסוף אסיפם' בקול רווי בכי והתעוררות.

לאחר שהכניסו הס"ת להיכל, התיישב מרן על כסא נמוך, והתחיל לומר הקינות בקול בכי מר אשר קשה לתארם עלי גליון, וכל קטע סיים מרן בקול בנוסח הרגיל. אמירת הקינות נמשך למעלה מב' שעות ומחצה. בפיוט אלי ציון ועריה נעמד מרן ואמר הקטעים פסוק בפסוק חו"ק. בסיום אמירת הקינות - כשהיה כבר הרבה לאחר חצות היום - אמרו 'אשרי

הרה"ח ר' שמחה ארנסטר ז"ל, אחיו של הגה"צ רבי משה זצ"ל, ונסע לבוקרסט לשם כך, וזקני שלח מכתב לאותו יהודי שאסור לו לעשות זאת, ובזכות זה הצליחו להעלות הארון.

ועוד הרבה טובות עשה ליהודים, לבסוף אף שלח להזהיר את זקני שהקומוניסטים עומדים לאוסרו, וסידר שיוכל לצאת מיד מרומניה, ויום אח"כ באו לאוסרו. הוא הגיע לא"י בפסח שני תשי"א. זהו ממש בבחינת 'שלח לחמך על פני המים'.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע דיבר הרבה בשבחם של יהודי רומניה, אפילו שלא היו כ"כ היימישע יודן, אבל היו 'יהודים' אפילו אלו שסרו מהדרך.

האדמו"ר מבוהוש: לא היה אצלם להכעיס.

מרן שליט"א: הם דברו אידיש, ולכן היה להם שייכות ליהודים. בשאר המדינות התנערו לגמרי, ולא היו יכולים לקבל טובות מאנשים כמותם.

האדמו"ר מבוהוש: אצל היהודים ברומניה היה תמימות גדולה. היו שהקפידו רק על יזכור וכל נדרי...

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר כי רבו הגה"ק הרב מנאסויד זצ"ל שבת פעם בעיר קלויזנבורג, וכשסיים במוצאי שבת את סעודה שלישית בשעה מאוחרת כדרכו, לא היה לו מנין לתפלת ערבית, כי נשארו רק תשעה אנשים. והרב מנאסויד ביקש מהנוכחים שיחפשו ברחבי העיר יהודי שעדיין לא התפלל ערבית ויכול להצטרף כעשירי למנין. הם הלכו לחפש עד שמצאו בבית מזיגה יהודי פורק עול ששתה שם לשכרה, והוא הודה בפניהם שלא התפלל ערבית. לאחר הפצרות רבות שהפצירו בו לבא להשלים מנין לאיזה רבי, הסכים לבוא עמם. וכשהגיעו לבית המדרש שוחח עמו הרב מנאסויד על מוצאו וכו', עד שהתברר שהוא נכדו של המהר"ם שיק זי"ע. והרב מנאסויד נרעש מאד, כי הלא הוא היה תלמידו של המהר"ם שיק, ובאותו שבוע חל יום היא"צ של המהר"ם שיק, ויהי לפלא. והרב מנאסויד ראה בזה השגחה פרטית והפציר בו שיתפלל לפני העמוד, עד שהוא נענה לו והתפלל.

והפטיר על זה מרן אאדמו"ר זי"ע, שבאונגרין לא היה יכול לקרות כן... כי אלו שסרו מן הדרך לא היה להם שום שייכות ליהדות.

האדמו"ר מבוהוש: אחד האדמו"רים אמר, יש יהודים ברומניה שכל יהדותם תלוי בחוט השערה, אבל השערה אינה נקרעת...

סיפר לי יהודי מהונגריה שהגיע לבוקרשט, וחיפש איזה כתובת ולא מצא, שלא ידע מיהו יהודי ומי לא. וראה חנות גדולה שכתוב עליו אברמוביץ, ונכנס והיהודי שם בפנים לא היה נראה כיהודי, ושאלו בידיש אולי אתה יודע היכן הכתובת שאני מחפש, ואותו יהודי ענה לו בידיש, והלביש הכובע וקרא לנכדו שיעמוד בחנותו במקומו, שכן יש לו מצוה... ואחזו בידיו כמו אתרוג, ולקחו למקום שהיה צריך...

בן הרה"ח ר' מאיר ישראלי מביתר. מרן שליט"א ערך וקרא שטר התנאים. לאחמ"כ זימרו ניגוני שמחה, כשבמהלכה קם מרן שליט"א לריקוד משך זמן. אחר אמירת הפלפול ע"י החתן כנהוג, ושולחן לחיים, האציל מרן שליט"א מברכות קדשו לחתן ולכלה, וחזר מרן שליט"א למעון הקודש בקיסריה.

ובא לציון' וכו', ולא אמרו למנצח ובית יעקב. שיר של יום וכו', קוה וכו', עלינו וכו'.
אחר האויספאסטין יצא מרן שליט"א לקידוש לבנה, ובסיומה עברו הנוכחים לברכת א גוט'ן חודש.
"יה"ר שיתהפכו אלו הימים לימי ששון ושמחה, אמן".

יום שני פר' עקב י"ב אב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אברהם נ"י בן הרה"ח ר' משה מאיר אייזנבך מביתר (ב"ר יצחק מירושלים).
בערב נכנס מרן שליט"א לקרית צאנז, לסידור חופה וקידושין אצל החתן יעקב יוסף חיים נ"י בן הרה"ח ר' בנימין שכטר מפעיה"ק, ע"ב הרה"ח ר' יהושע עוזר וינרייך מחיפה.

יום ראשון פר' עקב י"א אב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה מאיר שלום נ"י בן הרה"ח ר' אלחנן וינברג מחיפה.
בערב הגיע מרן שליט"א לקרית צאנז להשתתף בשמחת התנאים של הכלה בת הרב חיים מנחם וינגרטן מפעיה"ק, עם החתן המו"מ בתוי"ש כמר שמעון דוב נ"י

זקנים משער שבתו

עדת הקודש דחסידי צאנז מבכה מרה את הסתלקותו לשמי רום של שריד לדור דעה, חסידא ופרישא ונהורא נפישא, מגזע אראלים ותרשישים, נצר קודש לשושלתא קדישא עילאה, לשם ולתפארת בית צאנז

כקש"ת אדמו"ר משינאווא זצללה"ה

על ישראל הדרתו בעיר מאנסי יצ"ו

שנסתלק בשבוע זה לב"ע לדאבון לב המוני מעריציו אשר ביכו את השריפה אשר שרף ה' להלן מספר שיחות קודש עת נתוועד עם להבחל"ח ש"ב כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א במשך השנים, ואשר נקשרו בקשרי ידידות ורוב הערצה בהדרת קודש וחיבה יתירה

האדמו"ר משינאווא: הרה"ק מרודניק זי"ע היה חתן הרה"ק רבי מאיר משולם מלאנצהוט זי"ע, אשר היה לו בן שנקרא רבי מיילעך זצ"ל, שדר בלאנצהוט, ולו היה בן כאן באמריקה, רבי איטשלע פיסמעניטצער זצ"ל. כמדומני ששמעתי פעם שכ"ק מרן זי"ע התבטא בצחות לשונו: איני יודע היכן אני מגיע לצאנז, אני כולו בני יששכר...

האדמו"ר משינאווא: ב"ה, ראות פניכם לא פיללתי... בכל יום הזכרתי את מרן שליט"א בתפילתי לרפואה... [אחר תקופת החולשה של מרן שליט"א].

מרן שליט"א: יישר כח...

הכרתי היטב את אביכם (הגה"צ האדמו"ר מלאנצהוט) זצ"ל, מעת שהיינו יחד בקאנטרי.

האדמו"ר משינאווא: במחנה וואדריש...

מרן שליט"א: אכן, שהיו הבתים סמוכים זה לזה, אנו ומשפחתכם דרנו שם לבד על הגבעה בקאנטרי.

האדמו"ר משינאווא: אבי זצ"ל היה בידידות גדולה עם אביכם כ"ק מרן זי"ע...

מרן שליט"א: אמכם ע"ה היתה מפורסמת...

האדמו"ר משינאווא: אה, זי איז געווען א חסיד'יתטע... מרן שליט"א: גירסא דינקותא...

האדמו"ר משינאווא: זקינכם הרה"ק רבי הערשלי רודניקער זי"ע נקרא רק צבי ולא צבי אלימלך?

מרן שליט"א: אכן, צבי הערש.

האדמו"ר משינאווא: א"כ על שם מי קרוי מרן שליט"א גם בשם אלימלך?

מרן שליט"א: על שמו של זקני הבני יששכר זי"ע.

למעשה כבר היה למרן אדמו"ר זי"ע בן קודם המלחמה שנקרא חיים צבי, גם על שמו של אביו, לכן קרא לי ע"ש הבני יששכר זי"ע.

מרן שליט"א: כולו דינוב... כך התבטא פעם.

האדמו"ר משינאווא: כנראה היתה כוונתו בעיקר על אופן של הדרשות שנשא, שזה היה יותר בסגנון דינוב מאשר צאנז.

מרן שליט"א: הרה"ק רבי מאיר משולם זי"ע עוד היה אצל זקיניו הבני יששכר זי"ע. הוא גם היה בעל שחרית אצל מרן הדברי חיים זי"ע בצאנז.

האדמו"ר משינאווא: פעם היה הרה"ק ר' מאיר משולם זי"ע אצל מרן הדברי חיים זי"ע, ושאלו כמה היה ישן זקיניו הבני יששכר זי"ע ביממה, השיבו רבי מאיר משולם שישן שעתיים ומחצה ביממה, עשה מרן הדברי חיים תנועת ביטול בידו ואמר: אה, הוא לא ישן כ"כ הרבה...

איך אחזו ניט"ל אצלכם?

מרן שליט"א: בליל הסמוך לתקופה, דהיינו אם תקופת טבת נופלת קודם חצות היום, היה זה בלילה שקודם

לכן, ואם אחר חצות היום, אזי הוא בלילה שלאחריו.
האדמו"ר משינאווא: היינו לא הפולישער ניטל.
מרן שליט"א: לא.

זה כבר מוזכר ברגל ישרה (מערכת י' אות ק"כ) שלא
 ללמוד בליל נטילתו, והרה"ק משינאווא זי"ע כתב
 רמז לזה שזו בשעה שתקופת טבת נופלת.
האדמו"ר משינאווא: פלא הוא, שהרה"ק רבי משה'לי
 מראזוודוב זי"ע התבטא פעם ואמר: למדתי פעם
 בפולישער-ניטל, וזה מפריע לי עד היום... היום
 בלילה (25 בדצמבר) הוא ניטל שנהגו בפולין.
 וכמה זמן אחז כ"ק מרן זי"ע 'ניטל', מחצות היום או
 רק בלילה?

מרן שליט"א: רק מזמן צאה"כ לשי' ר"ת, ולא היה
 מפסיק מבעוד יום בשעה שש, ומחצות הלילה כבר
 התחיל ללמוד. מרן אאדמו"ר זי"ע לא החמיר להדר
 ולהוסיף תוספת, עכ"פ כך היה נוהג באר"י, וששהה
 מרן זי"ע כאן באמריקה אינו זכור לי. אולי כי באר"י
 בכלל יש שמקילין בכלל בניטל, ולכן עד שלא היה
 לילה ממש לא סגר הספרים, וכן הורה לבני הישיבה
 לנהוג כך, ואמר שהלימוד אז תהיה על אחריותו...

האדמו"ר משינאווא: זכיתי להכיר את כ"ק מרן זי"ע
 מיד אחר השחרור, כשנסענו מרוסלאנד לפריז, ולא
 רצינו לשהות בעיר, והיה לו למרן זי"ע שיכון מחוץ
 לעיר שהיה נקרא 'וויליי', לשם נסענו ושהינו כמה
 חודשים אצלו עד שנסענו משם לאנטוורפן. זכינו
 לראות מיד אחר השחרור את עבודת הקודש של כ"ק
 מרן זי"ע בשבת קודש, התפעלנו לראות שיש עוד כזה
 סוג עבודת ה', כיון שהאנשים הניצולים איבדו לגמרי
 את רוחם ונפשם בשואה האיומה, ולפתע ראו את
 עבודת הקודש שלו בטישין ובתפילות, וזה הפיח רוח
 חדשה בקרבם.

מרן שליט"א: אתם שהיתם במלחמה ברוסלאנד?
האדמו"ר משינאווא: אכן, מתחילה בסיביר, ואח"כ
 בערים היותר חמים, בטשקנד ובסמרקנד, אשר היה
 בשליטת רוסיה.

מרן שליט"א: כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע היה מספר:
 הייתי ילד קטן ביותר, ושהינו על שב"ק אצל זקיני
 הרה"ק ר' מאיר משולם זי"ע (מסתמא היה אז כבן
 שנתיים), ובליל שב"ק הבחנתי שזקיני אינו מריח
 בשמים, כפי המנהג שראיתי בבית אבי זי"ע, התחלתי
 לעשות געוואלד, בבית שאין מריחים שם בשמים
 בליל שב"ק איני רוצה להשאיר, ולא הועילו כל
 השכנועים של זקיני להרגיע אותי, והפלתי עצמי על
 הארץ ולא הועיל כל ההבטחות של זקינתי עד
 שאמרה לי זקנתי, שהנה אם לא ארגע תקרא לגוי
 שיבוא, וידעה היא שמזה אני פוחד מאוד, ואכן זה
 הועיל, שמגוי יראתי מיום הוולד... לאחר שב"ק
 פייסה אותי זקינתי ע"ה על כך שהפחידה אותי בגוי
 (דאיתא בספר חסידים שלא להפחד קטן ע"י נכרי וכו'), ומני
 אז בכל פעם ששלחה מכתב אלינו והיה זה שנים רבות

לאחר אותו סיפור, או בשעה שהיה איזה שליח נוסע
 מהתם אלינו, היתה שולחת לפייס אותי...

האדמו"ר משינאווא: כאן היה מתגורר הגה"צ רבי
 מאטלי שפאלטער זצ"ל, ששימש כדיין בסאניק
 שבגאליציה והיה יהודי ת"ח עצום, ושפל ברך ביותר
 (כפי שהיה נראה ת"ח מלפנים...), והיה בן בית וכעין הויז
 בחור אצל הרה"ק רבי מאיר מביקאבסק זי"ע ואצל
 אחיו הרה"ק מבלאזוב זי"ע, וסיפר לי: הרה"ק
 מבלאזוב זי"ע לא היה עורך שוה"ט בפרשת נח לפני
 הציבור, והיה מתבטא בלשונו הקדוש: אה, נח א
 מבול, א פאפלייצונג, דהיינו שהיה ברוגז עם נח, ועם
 כל המבול... וכיון שכך, הלך רבי מאטלי עם ידידו
 וריעו רבי ישראל, נכד הרה"ק מבלאזוב (לימים כ"ק
 אדמו"ר מבלאזוב זצוק"ל בארה"ב) ללמוד בבית המדרש,
 כיון שהרבי לא ערך השולחן.

כשהגיע השעה שתיים עשרה, אמרתי לרבי ישראל
 בואו ונראה מה זקינכם עושה כעת, ונכנסו לבית
 הרה"ק מבלאזוב. ותיאר לי רבי מאטלי האיך היה
 נראה צורת הבית, שהיה כעין פרוודור ובסוף היה
 חדר קדשו. והבחינו שני הצעירים שהרה"ק מבלאזוב
 עומד על יד הקאפטא אויבין (שהעניינים היו להם תנור
 מלבינים, והעשירים בעלי יכולת היו עושים תנור משוכלל
 ונקרא כך), ועמד שם כשגבו מופנה אליהם, וזימר
 לעצמו 'אלקא די ליה יקר ורבותא פרוק ית ענך מפום
 אריוותא, ואפק ית עמך מגו גלותא', כשנהרי דמעות
 זולגים מעיניו הק', כך עברו רגעים אחדים, ולפתע
 הבחין שמישהו מסתובב בבית, ונענה ואמר: מאטיל
 דו ביסט דאס?, וענה בהן, ושאל מי עוד מסתובב שם,
 וענה: ישראל. וקרא הרה"ק מבלאזוב לנכדו רבי
 ישראל שיכנס, כשנכנסו אמר להם: רואים אתם האיך
 שהנרות מרצדים והולכים, הם זועקים שבת קודש,
 איני מבין את חכמינו ז"ל, שאמרו מעין עולם הבא יום
 שבת מנוחה, מאחל אנכי לעצמי שיהיה לי עונג
 בעוה"ב כמו שיש לי עונג בשב"ק בהאי עלמא...

כשספרתי העובדא לכ"ק האדמו"ר רבי יענק'לי
 מפשעווארסק זצ"ל, אמר לי שנהנה מאוד משמיעת
 הסיפור, וזאת מחמת ששמע מחותנו כ"ק האדמו"ר
 רבי איציק'ל זצ"ל שמנה את השבת אידן, את הרה"ק
 מקאלשיץ זי"ע הי"ד, ועוד כמה צדיקים מהחבריא
 קדישא, וביניהם מנה את הרה"ק מבלאזוב זי"ע,
 ומהאי סיפור יש לי אסמכתא לדבריו...

האדמו"ר משינאווא: האם מרן הדברי חיים זי"ע נפגש
 פעם הרה"ק הבני יששכר זי"ע?

מרן שליט"א: מסתמא נפגשו אצל הרה"ק החוזה
 מלובלין זי"ע. כמו"כ כשהיה נוסע מרן הדברי חיים
 זי"ע ליארצייט ברימנוב, יחד עם רבו הרה"ק
 מראפשיץ זי"ע.

כידוע העובדא שמרן הדברי חיים זי"ע למד בספה"ק
 בני יששכר קודם התקיעות, אף שהיה כמעט בן דורו.
האדמו"ר משינאווא: כשהיו ביארצייט ברימנוב,

מראפשיץ, וכששאל את רבו אמר לו שיכול לנסוע אליו, אך לא ישאר שם לשב"ק, ואכן נסע אליו לדינוב והגיע לשם מתחילת השבוע, ובכל השבוע היה מדחה אותו הבני יששכר שלמחר ימסור לו, כך נמשך עד סוף השבוע, ואמר לו הבני יששכר שישאר שם לשב"ק, ואחר שב"ק כבר לא ידחה אתו, אך מרן הדברי חיים זי"ע אמר לו שאין לו רשות מרבו על כך, ונסע משם. **מרן שליט"א:** מרן הדברי חיים זי"ע היה צעיר מהבני יששכר זי"ע רק בכמה שנים (י"ד שנה), שהבני יששכר נסתלק בשנת תר"א בהיותו בן נ"ח שנים, ומרן הדברי חיים זי"ע נולד בשנת תקנ"ז, נמצא דהיה בשנת תר"א כבן מ"ד שנה.

ביום ט"ו טבת תשס"ח

בעבודתכם לכוכבים, אמר לו האמגושי: ומה אתה עובד? אמר לו הפרוש: אני עובד הבורא היכול, המכלכל, האחד, המטריף, אשר אין כמוהו. אמר לו האמגושי: פעלך סותר את דבריך. אמר לו הפרוש: והיאך? אמר לו: אילו היה מה שאמרת אמת, היה מטריפך בעירך כמו שהטריפך הנה, ולא היית טורח לבוא אל ארץ רחוקה כזאת. ונפסקה טענת הפרוש ושב לארצו, וקבל הפרישות מן העת ההיא ולא יצא מעירו אחר כך.

ואמר על זה הרה"ק משינאווא זי"ע, שאותו פרוש לא ידע את תורת האר"י, דאז היה יודע דאף אם נראה שנוסעים עבור מטרה מסויימת, הרי שבאמת יש עוד ענינים לפעול ולתקן שם, ולכן אף שבענין פרנסה יכול לשוב לביתו, אבל שאר התיקונים צריך לעשות דייקא באותו מקום.^א

מרן שליט"א: מסופר כן על זקה"ק מגארליץ זי"ע שאמר: מעולם לא ניצחני אדם, זולת אדם אחד. וסיפר, דכשעוד כיהן ברבנות רודניק נכנס אליו אדם לבקש עצה אם כדאי לו לנסוע לאמריקה, כי כאן אין לו פרנסה ושם מקוה שיהיה לו יותר בניקל. ענה לו זקה"ק בדברי הדרכה ומוסר, שאותו בוכ"ע הזן ומפרנס שיש באמריקה, יש גם ברודניק... נענה הלה ואמר: הרבי מדבר על ביטחון? אם כן, למה נוסע רבינו בכל שנה על שבת אחת לבילגורייא? וכי כאן אין הרבי יכול להשיג כסף? ועל טענה זו לא היה בידו מענה והיה מוכרח לברכו...
וכנראה שההוא היה אדם פשוט ולא היה יכול להבין דרכי הצדיקים שלא נסעו עבור ממון, שזה היה רק כיסוי לשאר הענינים שפעלו שם.

ידוע מה שכתב באוה"ח הק' (שמות יט, ה) שכאשר זוכים אין צריכים לצאת כלל לחוץ לארץ, ואף לא בשביל

וכשנכנס הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשע זי"ע, יצא מרן הדברי חיים זי"ע יחד עם רבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע, וכידוע מה שאמר אז הבני יששכר זי"ע, ומסתמא אז נפגש עמו.

מרן שליט"א: רואים מזה שאף שהיו אז חילוקי דיעות בין הרה"ק מראפשיץ זי"ע להרה"ק הבני יששכר זי"ע, ומרן הדברי חיים זי"ע היה אדוק ברבו מראפשיץ, מ"מ לא מנע זאת מלימוד בספר בני יששכר קודם התקיעות...

אחד הנוכחים: שמעתי שפעם כשנפגש מרן הדברי חיים זי"ע עם הבני יששכר זי"ע אמר לו הבני יששכר שיבוא אליו ויש לו מה למסור לו, אמר לו מרן הדברי חיים שהוא צריך לשאול רשות מרבו הרה"ק

האדמו"ר משינאווא: בפרשת השבוע מצינו (שמות כה, ב) 'ויקחו' לי, דמשמע שבני ישראל הביאו את תרומתם ולקחו זאת מהם, ואילו כאן אנו רואים שצריכים לבוא לאמריקה...

מרן שליט"א: מצינו (ירושלמי שקלים א, א) ישראל 'נתבעין' ונותנים, שצריכים לתבוע אותם מקודם ואז הם נותנים...

האדמו"ר משינאווא: ראיתי בספר תשואות חן (ריש פרשת תרומה) בשם הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זי"ע מתלמידי הבעש"ט הק', שאמר לפני רבו הבעש"ט על מה שכתב רש"י ויקחו לי תרומה - לי לשמי, שהלא הם למדו אצל רבם שמצות צדקה אינו מוכרח להיות לשמה, כי הרי סוכ"ס העני נהנה מן הצדקה, ולמה כתב לי לשמי. אלא שידוע מה שדקדקו למה נאמר 'ויקחו' לי תרומה, הלא יותר ראוי לכתוב 'ויתנו' לי תרומה, וי"ל דזאת בא רש"י לתרץ, כי זה שמקיים ויתנו, היינו נותן הצדקה, הוא אינו מוכרח להיות לשמה, אבל מי שהוא בגדר 'ויקחו' היינו העני שלוקח את הצדקה, הוא צריך להשתדל שיהיה לשם שמים, והיינו שישתמש עם הממון שמקבל לצרכים חשובים ולא למותרות.

מרן שליט"א: זכיתי לכוון לזה השבוע, שאמרתני בחינה זו שהעני צריך לקבל הצדקה באופן הראוי.

האדמו"ר משינאווא: בעל התשואות חן זי"ע היה נוסע אל הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זי"ע.

מרן שליט"א: ההדירו לאחרונה מחדש את התשואות חן.

האדמו"ר משינאווא: בחובות הלבבות (הקדמה לשער הבטחון) מביא על אחד מן הפרושים אשר בתחילת פרישותו הלך אל ארץ רחוקה לבקש טרף, ופגע אדם אחד מעובדי כוכבים בעיר אשר הלך אליה, אמר לו הפרוש: כמה אתם בתכלית העירורן ומיעוט ההבנה

או הר פלוני וכדומה, כדי לתקן בעברו דרך שם ניצוצות המגולגלים שם או כדומה, עכ"ל"ק עיי"ש. והדברים רחבים מני ים בתורת הקבלה והחסידות.

^א בחתם סופר (פרשת בהעלותך, ד"ה ויאמר משה) מביא מרבו הגה"ק רבי נתן אדלר זי"ע, וז"ל"ק: לפעמים הקב"ה מזמין לצדיק ע"י סבות רבות, שיעבור דרך פלוני, כדי שיעבור לפני אילן פלוני

האדמו"ר משינאווא: על פי פשט, אותם צדיקים שהיו מחלקים הרבה לצדקה, היו מוכרחים לנסוע יותר... והרה"ק משינאווא היה מחלק הרבה צדקה, אם כי לא כמו האופן שעשה זאת אביו מרן הדברי חיים זי"ע.

מרן שליט"א: ואילו על מרן הדברי חיים אין ידוע כ"כ שהיה מרבה בנסיעות.

האדמו"ר משינאווא: היאך קיים אביכם כ"ק מרן זי"ע את 'לבסומי' בפורים?

מרן שליט"א: כפשוטו...

האדמו"ר משינאווא: כמה כוסות שתה?

מרן שליט"א: לא היה מספר מסויים.

האדמו"ר משינאווא: ונהיה מבוסם?

מרן שליט"א: לפי ערכו... אדם ניכר בכוסו...

האדמו"ר משינאווא: 'לבסומי בפוריא' (מגילה ז, ב), הצדיקים מתבסמים עם עצם הפורים, ורק כיון שזה מצוה לכן בנוסף לזה גם שותים.

מרן שליט"א: על הרה"ק משינאווא זי"ע ידוע אם היה שותה בפורים?

האדמו"ר משינאווא: על הרה"ק משינאווא בעצמו לא שמעתי, אבל בניו הק' שתו. הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע לא היה משתכר.

מרן שליט"א: על מרן הדברי חיים ידוע שהיה נוהג לקיים לבסומי כפשוטו, ולפני ששתה היה אומר, גלוי וידוע דבעד כל חללי דעלמא לא הייתי מוכן לאבד את מוחי, אבל מקובלני מזקני החכם צבי שבכל מקום שאמרו חז"ל חייב, החיוב הוא במסירות נפש^ה (עי' שדי חמד, מערכת ח, כלל צב, ד"ה ובמה שתמהתי), ובכן תנו לשתות. ואחר כך היה שותה עד כדי הקאה, אולם

תיקון ניצוצי הקדושה, כי הניצוצות באים אליו לארץ ישראל שיתקנם, וכותב שם שזהו כמו אבן השואבת.

האדמו"ר משינאווא: חז"ל אמרו (פסחים פז, ב) לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, ובנועם אלימלך (פרשת יתרו) מקשה דהאם בשביל הגרים יהיו ישראל גולים, והלא מן הראוי היה שיבואו האומות לארץ ישראל מעצמם ויתגיירו שם. ומבאר שהניצוץ הקדוש שבהם הוא מעורר אותם להתגייר, אך כיון שהניצוץ הקדוש שבאומות הוא קטן מאד ואין כח בניצוץ הזה להשיא את לבם שיבואו מעצמם לארץ ישראל להתגייר, לכן הוכרחו ישראל ילך לגלות שעל ידי ראות הגויים את ישראל מתגבר בהם הניצוץ שיבואו להתגייר.

אמנם היום צריכים הצדיקים לנסוע לא בשביל הגרים, אלא בשביל אנשים מישראל...

פעם היה וויכוח בין כמה מחסידי שינאווא לחסידים של רבי אחר, איזה רבי גדול וחשוב יותר, הללו אומרים על רבם והללו אומרים על רבם. אמרו אותם חסידים שיש להם ראייה שהרבי שלהם חשוב יותר, שהרי הרב משינאווא בעצמו נוסע עליו. ענו חסידי שינאווא ואמרו, א וודאי, כאשר הילד אינו רוצה לילך לחיידר, מוכרח המלמד לבוא אליו...

הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר זי"ע, בנו של המגיד טריסק, היה נוסע הרבה, וכששאלו אותם פעם למה מרבה בנסיעות כ"כ, אמר שאם אין נוסעים אליהם [אל החסידים], הם נהים 'פאשמאכט'...

מרן שליט"א: הרה"ק משינאווא היה נוסע הרבה, וכנודע מה שאמרו ששורש נשמתו הוא בתיבת ויהי בנסוע.

בענין זה מובא בספר 'מקור חיים' (אות ערה): בהיות הרה"ק משינאווא אבד"ק סטראפקוב, בא פעם אברך מעיר הנ"ל אל הרה"ק מצאנו וישאלהו על שלום בנו, ואיך הוא מתנהג בעבודתו. ויספר לו האברך את כל התנהגותו. ואח"כ שאל אותו איך הוא מתנהג במצות צדקה, ויאמר לו האברך שהוא נותן חומש ממעותיו לצדקה. ויאמר לו הרה"ק, ואם יש לו חמשה ר"כ, הוא נותן חומש היינו ר"כ א', ומה הוא עושה אם העני נצרך לכל החמשה ר"כ? ולא ידע האברך מה להשיב לו. וכבואו בחזרה להרה"ק סיפר לו האברך את כל דברי אביו הק' מצאנו ואת שאלתו אודות הצדקה. ויאמר לו הרה"ק, אנכי אגיד לך תירוץ ע"ז, הן בילדותי ישבתי אני ורעי הרה"צ ר' פנחס מבריגל אצל הרה"ק מוה"ר אשר ישעיה מראפשיץ, אנכי הייתי מפזר גדול וכל מה שהיה לי נתתי לעניים, ור' פנחס היה מתענה ומסגף עצמו הרבה, פ"א בהיותי יושב ביחד עם הר' פנחס בביהמ"ד, נכנס אלינו הרה"ק הנ"ל ויאמר אלי, שמעתי עליך לאמור שאתה מפזר גדול אין רצוני שתפזר כל מעותיך רק תתן חומש, דיין טאטע מעג געבין אבער די זאלסט נישט אזוי טיהן, ולהר' פנחס אמר אין דעתי נוחה זאלסט אזוי פיעל פאסטין. אנכי שמעתי לעצתו האב איך נישט קיין חרטטה, והר' פנחס לא שמע לו והוא מתחרט ע"ז כעת מאוד.

¹ מסופר כן על הרה"ק מראפשיץ זי"ע שלא שתה הרבה בפורים, והיה אומר, כי שני פעמים בשנה הוא נעשה מבוסם, בקריאת המגילה וביום שמיני עצרת באמירת כתר.

² הן העיד עליו בנו היעב"ץ בסידור בית יעקב (דיני פורים, סימן ז, ס"ק ו): חייב איניש לבסומי בפוריא וכו' שמעתי מאמ"ה ז"ל שהוא היה נוהג בבחרותו לקיים מצוה זו כמאמרה, שאין הדבר יוצא מידי פשוטו...

³ וראה בספר גדולת מרדכי (פרק יא, אות יג) על ריבוי נסיעותיו של הרה"ק מקאזמיר: סיפר הרה"ח המפורסם ר' מיכל ז"ל מטארשטיין, פעם אחת נסע אדמו"ר זצ"ל לחו"ל ונסע הנ"ל ללוחו עד הגבול, ובנסעו חזרה לביתו נסע ביחד במרכבה אחת עם הרה"צ רבי מאיר שלום זצ"ל מקאלושין, ונגש אליו ונתן שלום, והה"צ הנ"ל שאל אותו מאין אתם נוסעים? וסיפר לו כי הוא מחסידי הרבי מקאזמיר ונסע ללוחו בדרכו לחו"ל, וכעת הוא נוסע חזרה לביתו, ואמר לו הה"צ רבי מאיר שלום תאמרו נא לי איזהו דבר תורה מאדומו"ר שלכם.

וענה לו אגיד לכם אשר שמעתי היום מאדומו"ר על המאמר 'ציאת צדיק מן המקום עושה רושם', ופירש כך: יציאת צדיק מן המקום, כי היציאה של הצדיק מה שיוצא ממקומו, הוא מן המקום, היינו מן השי"ת שהוא מקומו של עולם. עושה רושם, ומה הצדיק עושה ומתקן בנסיעתו וביציאתו, ר'ו'ש'ם נוטריקון ש"ב ר'שע מ'דרכו ו'חיה, זאת צריך הצדיק לעשות ולתקן ביציאתו ובנסיעותיו.

וכשמע הה"צ רבי מאיר שלום דבר זה, נתרגש ונתפעל מאוד מאוד, ורץ אנה ואנה כלפידי אש, ואמר לו החייתני, וכי לא באתי אלא לשמוע דבר זה די. ולבסוף ימי נסע הה"צ רבי מאיר שלום הנ"ל כמה פעמים לאדמו"ר מקאזמיר. וזקיניו סיפר לפני אדמו"ר ז"ל מקאזמיר את כל המאורע שהיה לו עם הה"צ הר' מאיר שלום. ופ"א אמר החסיד הנ"ל לאדמו"ר זצ"ל תדעו רבינו כי אנכי עשיתי את הה"צ רבי מאיר שלום לחסיד של רבינו. ואז עבר צחוק קל על שפת אדמו"ר ז"ל ונענע לו בראשו.

⁴ כידוע לא הלך הרה"ק משינאווא בדרכו של אביו מרן הדברי חיים שחילק לצדקה את כל אשר לו, כולל מלבושיו וספריו וכלי ביתו, והוא קיים הלכה למעשה את מאמרם ז"ל (כתובות נ, א) "אל יבזבז אדם יותר מחומש".

פעם אצל הגאון (רבי חיים יצחק ירוחם) הרב מאלטשטאט זצ"ל, ואמר לו הרב מאלטשטאט שיש ב' טעמים להאומרים שיש להקדים לברך על המזונות, או משום שהוא החשוב יותר או מפני 'מלא פי תהלתך', ואם יאכל המזונות מקודם יהיו פירורים בפיו. ואמר לו הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע שזקיננו הרה"ק משינאווא אמר הטעם השני, של ימלא פי תהלתך.

מרן שליט"א: גם מרן אאדמו"ר זי"ע אמר טעם זה בשם הרה"ק משינאווא.

הרה"ק מקאמארנא זי"ע כותב על כך בחריפות יתירה שיש להקדים מזונות (אוצר החיים, סו"פ וילך, מצוה א'), ומביא עוד (שלחן הטהור, סי' רי"ב, י') על כמה צדיקים שנהגו כן, כמו הרה"ק מאפטא זי"ע והרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע ועוד.

האדמו"ר משינאווא: אולי הרה"ק משינאווא לקח מנהג זה מבעלזא?

מרן שליט"א: כמדומני שגם מרן הדברי חיים הקדים ובירך מזונות קודם.

האדמו"ר משינאווא: היינו שעכ"פ בזה עשה הרה"ק משינאווא כאביו ולא חלק עליו... ושתו לחיים ואחלו זל"ז.

האדמו"ר משינאווא: יש עוד הרבה מה לפעול בעולם... **מרן שליט"א:** צריך הזכיה לזה...

מרן אאדמו"ר זי"ע בביקורו הראשון בארץ ישראל ביקר אצל הרב מבריסק זצ"ל, ובתוך הדברים אמר לו למה כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא (כתובות קיא, א), כי בכל ד' אמות אפשר לפעול הרבה...
האדמו"ר משינאווא: אין לו להקב"ה אלא ארבע אמות של הלכה (ברכות ה, א), ואם כן בהכרח שאפשר לפעול בכל ד' אמות...

מה אפשר לומר על המצב הקשה כעת בארץ ישראל (בנוגע לרשע מאירן ימ"ש)?
מרן שליט"א: אפשר לומר 'אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים'... וכי מה יש לומר... היום כולם מודים בזה, וגם אלו השוטים שחשבו פעם אחרת.

האדמו"ר משינאווא: כ"ק האדמו"ר מסטיטשין (בעל מנחת יהודה) זצ"ל אמר פעם כשהיה מצב קשה ומתוח: חבלי משיח וועט שוין נישט זיין, עלי ועל צווארי... א ראזוודוב'ער שפראך...
מרן שליט"א: הרי מקובל מהרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שאמר שביטל את חבלי משיח^ט.

מסטריוזוב בענין זה, שיהי' לתועלת גדול מאוד לרבים לידע דעת הפוסקים בזה והלכתא רבתא לשבתא שנתפשט בכל המדינות שלנו על פי פסקיהם של אבותינו הקדושים.

^ח בענין זה אמר אז מרן זי"ע להרב מבריסק, שבארץ ישראל 'מתגוללים' מצוות ברחובות, והרב מבריסק השיב: יא, און די עבירות קומען אריין אין שטוב...

^ט כן כתב הרה"ק מקאמארנא זי"ע בספרו נתיב מצותיך (נתיב אמונה, שביל ד, אות ה): ושמע מו"ח הצדיק מוהר"ר אברהם מרדכי מפינטשב מפיו של רבינו אלימלך וכו' ואמר חידוש נפלא

בכדי שישפיע עליו היו צריכים לערבב יחד יין ויי"ש ושכר, ולפעמים גם מע"ד, ואז השפיע עליו ונכנס יין יצא סוד בדבריו הקדושים בדברי קבלה.

האדמו"ר משינאווא: חז"ל אמרו (ימא עו, ב) חמרא וריחני פקחי, היינו שיש אופן שהיין גורם לפקחות יתירה.

מרן שליט"א: לכן יין ישמח לבב אנוש (תהלים קד, טו), שהשמחה היא כיון שגורם לפקחות.

האדמו"ר משינאווא: בשנת תש"ו ראיתי את אביכם כ"ק מרן זי"ע לראשונה בפאריז.

מרן שליט"א: איך הגעתם אתם לשם?

האדמו"ר משינאווא: אנו היינו כמה שנים בסיביר, משם עברנו ללודז' ושם קבלנו פספורט לנסוע לצ'כיה והיינו שם בפראג, ומשם נסענו לפאריז. והתגוררנו בקרבת מקום כמה משפחות של יראים, וכמובן שלאחר שנות החורבן כשראו יהודי מתפלל,

היה זה 'א' שיינע זאך'... ולפתע הגיע לו כ"ק מרן זי"ע מהמחנות ומהקרמיתריום עם תפילה כזו בבכיות נוראות... אזא 'עזרת אבותינו'... וזה היה בימות החול... וזכורני את אבי (כ"ק האדמו"ר מלאנצהוט) זצ"ל שהתבונן בתפילתו והפליא כיצד יהודי שאיבד את כל אשר לו יכול להתפלל כך. ומי מדבר מעבודתו ביום השבת, וזכורני עוד כיצד התהלך הלך ושוב כשזימר אזמר בשבחיין...

מרן שליט"א: זה היה ממש השנה הראשונה אחרי השחרור.

האדמו"ר משינאווא: אכן, בשנת תש"ו. כח הקיום של הצדיקים בשנות הרעה היה 'לולי תורתך שעשועי'... גם הגאון רבי מנחם זעמבא זצ"ל כתב כן במכתב מתוככי הגטו, שהחיות שלו הוא 'לולי תורתך שעשועי'.

האדמו"ר משינאווא: אביכם כ"ק מרן זי"ע היה אצל הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע...

מרן שליט"א: אכן, כמה פעמים.

האדמו"ר משינאווא: והרה"ק מקאלאשיץ הראה לו הקונטרס שהכין על שיטת ר"ת, ומרן זי"ע השיג עליו, ואמר לו: אתה עוד תהיה לוחם גדול לשיטת ר"ת...

מרן שליט"א: הוא נתן למרן אאדמו"ר זי"ע לעבור על הקונטרס שלו, והוא כתב כמה הערות על הדברים, ואז אמר לו כנ"ל.

וכיבד את מרן שליט"א בלחיים ומזונות.

מרן שליט"א: הרי בשינאווא הקדימו שהכל למזונות...
האדמו"ר משינאווא: אכן. הרה"ק מקאלאשיץ היה

¹ כידוע שהה שם מרן זי"ע ב' פעמים, פעם אחת בדרכו לאמריקא, והפעם הב' בדרכו חזרה מאמריקא לדייטשלאנד, ופעל שם גדולות ונצורות.

² כ"ק מרן זי"ע במכתב הסכמתו להדפסת ספה"ק דברי חיים עמ"ס בבא מציעא, שנדפס על ידי ישיבה"ק בצירוף קונטרס בין השמשות על שיטת ר"ת, כתב בתוך הדברים: ובקשתיו וטעמי ונימוקי עמי, לצרף לזה חלק מהספר דברי חנה מש"ב ההגה"ק מקאלישיטץ חתן דודי ההגה"ק מוהר"מ מבארדיוב, על ענין בין השמשות, וגם התשובה מדודי ההגה"ק מהרמ"ל

שאצל הקב"ה היה עדיף שבני ישראל לא ידעו מתי תהיה הגאולה, כדי שבכל יום ויום יחיו באמונה ובציפיה שתיכף ממש יזכו לגאולה, כי תקוה וציפיה זו חשובה לפני המקום ומסוגלת להקדים את הגאולה, עוד יותר ממה שהיו מתפללים על כך. לכן נסתלקה ממנו שכינה, כדי שיקויים 'אחכה לו בכל יום שיבוא'.
מֶרֶן שְׁלִיט"א: מֶרֶן אַאדמו"ר זי"ע היה מראה בספר 'אות אמת' על ספר דניאל שנדפס בשנות ר"נ, מאחד מגולי שפאני"א, ועל הכתוב בדניאל למועד ולמועדים וגו' (דניאל יב, ז) כותב שמשיח יבוא בשנת ה' אלפים ושבע מאות וקצת יותר... וציין מֶרֶן אַאדמו"ר זי"ע שזהו פלא גדול, שהרי כל אלו שאמרו קיצים לביאת המשיח חיטבו ואמרו על שנים שבדורותיהם, אך לומר על חמש מאות שנים לאחר זמנו - זה לא מצינו, ובוודאי זהו אמת לאמיתו. ובשיעור 'קצת יותר' היה אומר מֶרֶן אַאדמו"ר זי"ע, שכלפי שבע מאות שנה אזי מעט יותר הוא עשרים או שלשים שנה יותר, אבל כעת כבר עברו יותר משבעים שנה... כלו כל הקיצין פשוטו כמשמעו...
הַאדמו"ר מְשִׁינְאוּא: השי"ת יעזור שנשמע בשורות טובות. ונפרדו לשלום.

ביום כ"ט שבט תשע"ב

לפני שנפרדו התחיל שוב הרה"ק משינאווא להתנצל בפני הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שהתלווה אז לאביו, אבל הרה"ק מהרי"ד אמר לו תיכף ומיד: אין לי שום קושיא על ה'הייליגער רב'...
מֶרֶן שְׁלִיט"א: כשנפגש פעם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע עם הרה"ק משינאווא זי"ע, אמר לו בלשון צער, מחותן מה עלינו לעשות לתיקון העולם הפוחת והולך. והשיבו הרה"ק משינאווא, בעלזער רב, אתם תשבו בביתכם ותאמרו מזמורי תהלים ואני אומר מזמורי תהלים בביתי והשי"ת יעזור והמצב יוטב.
הַאדמו"ר מְשִׁינְאוּא: זה היה כאשר הרה"ק מבעלזא רצה להוציא לאור כתב עת, כשראה בזה צורך לתיקון הדת, אבל הרה"ק משינאווא זי"ע לא סבר מזה.
מֶרֶן שְׁלִיט"א: אכן ידוע כי הרה"ק משינאווא למד 'חוק' כל יום.

הַאדמו"ר מְשִׁינְאוּא: פעם אמרו להרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע על השואה שהיתה 'חבלי משיח', ואמר, חס ושלום, חבלי משיח ביטל הרבי ר' אלימלך... ואם באו צרות כאלו לאחר שכבר ביטל את חבלי משיח, מי יודע מה היה עלול לבוא עוד ה"י.
מֶרֶן שְׁלִיט"א: היהודים בשעה שהיו במחנות בוודאי לא האמינו שיעברו כל כך הרבה שנים מאז ומשיח לא יבוא... מֶרֶן אַאדמו"ר זי"ע אמר שלא היה במציאות להחזיק שם מעמד, לולא האמונה והידיעה הברורה שתיכף ומיד יבא משיח צדקנו ואלו הם הצרות האחרונות שלפני הגאולה.
הַאדמו"ר מְשִׁינְאוּא: מצינו אצל יעקב אבינו שביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה (פסחים נו, א), ולכא' מה היה אילו היה יעקב מגלה את זמן הקץ, דאם היה אומר שיבוא בעוד שבוע או חודש, שפיר דמי, אבל מה היה לנו מזה שהיה אומר שיגיע בעוד אלפי שנים, הרי אדרבה עלולים ליפול ליאוש. אלא שיעקב סבר שכאשר ישמעו בני ישראל כמה יתארך הגלות משך אלפי שנים, ירבו בתפילה ויפצירו ויעתירו רחמים בכדי להקדים את זמן הגאולה. אבל אם כן הרי שזהו דבר הגון, ולמה נסתלקה ממנו שכינה. אלא

הַאדמו"ר מְשִׁינְאוּא: הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע הגיע פעם לבקר אצל מחותנו הרה"ק משינאווא זי"ע. כשנכנס אחז הרה"ק משינאווא באמצע לימוד ה'חוק' ולא הפסיק לקבל פני מחותנו. כך נמשך הדבר זמן מה, כעשרים דקות, כאשר הרה"ק מבעלזא עומד וממתין. כשסיים הרה"ק משינאווא את לימודו פנה לקבל בחביבות את פני מחותנו הרה"ק מבעלזא וברצותו לפייס את דעתו אמר לו: יסלח לי הרב מבעלזא, רציתי לקבל על עצמי ללמוד 'חוק', וחשבתי לעצמי איך אוכל לקבל זאת בקבלה האיתנה ביותר שאפשר, וחפשתי איזה מאורע שעבור זה אהיה מוכרח ביותר להפסיק ואפ"ה לא אפסיק, עד שאמרתי לעצמי, שלא אפסיק אפילו עם הרב מבעלזא יבוא אלי...

יצויין כי הרה"ק משינאווא זי"ע היה אומר, כי לימוד ה'חוק' מסוגל לפרנסה, כי חוק לישנא דמזוני הוא (ביצה טז, א). על מֶרֶן הדברי חיים מובא ב'דרכי חיים' (אות מט): אחר תפילת מנחה היה רבינו הולך לחדרו ולמד 'חוק לישראל' וכו'. כן מובא ב'חמדה גנוזה' (עבודת הלילה, אות יז): לעת ערב אחרי תפילת מנחה היה לומד לפעמים קצת 'חוק לישראל'. בהזדמנות אחרת אמר מֶרֶן זי"ע (שיעור חורש"י פרשת בהר תשל"ו): ידוע על צדיקים גדולי ומצוקי ארץ, שלמרות שלא פסיק פומייהו מגירסא מכל מקום גם קבעו לעצמם להגות בכל יום בלימוד 'חוק לישראל'. על הרה"ק משינאווא זי"ע ידוע לי בבירור שלמד בכל יום את סדר חוק לישראל, וכן ראיתי אצל כ"ק אאמו"ר זי"ע, שלצד כל לימודיו הרבים שלמד בכל יום, בשו"ע יורה דעה וחושן משפט ועוד הרבה שיעורים, לא מנע עצמו מללמוד דבר יום ביומו את סדר 'חוק לישראל'.

הוא לי על התנאים שצפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות וכתבו כל כך גזירות רעות ויסורים שיהיו קודם ביאת משיח, ולא ראו שאלימלך יהיה בעולם וכל אלו הרעות והגזירות כבר המתיק אותם וביטל אותם אלימלך, כל זה שמע מ"ח צ"ל מפיו הקדוש. 'כן דיבר כ"ק מֶרֶן זי"ע בקדשו (שפע חיים, רעד"ר ח"א, פרשת בראשית, מאמר א): יש ענין גדול בלימוד חק לישראל, אשר יסודתו בהררי קודש מקדושי עליון, כי מלבד שהלימוד של כל יום שייך לאותו יום דייקא, יש ענין נוסף שלא יעבור עליו יום בלי לימוד מקרא משנה תלמוד זוהר, שכאמור מתקנים כל הבחינות. גם זקה"ק מצאנו ודו"ז הרה"ק משינאווא ועוד גאוני ארץ זי"ע למדו כל יום בחק לישראל, ולזה ראוי גם לאברכים ובחורים אשר תורתם אומנותם לקבוע בו שיעור דבר יום ביומו. ע"כ.

שהרה"ק מקאלאשיץ ניגש אל הגר"מ שפירא, והחזיקו בידו ונכנס עמו לחדרו. ואח"כ שאלו אותו התלמידים מה נשתנה הרב מלובלין מהרב (שהרה"ק מקאלאשיץ ניהל מערכה נגדו), והשיב הרה"ק מקאלאשיץ: אני ורבי מאיר יש לנו אותה שאיפה, שיתגדל ויתקדש שמייה רבא, הוא סובר שהדרך שלו הוא אמת, ואני סובר שהדרך שלו הוא חורבן, אבל עכ"פ יש לנו אותה שאיפה, אבל הרב ההוא לא הייתי עמו באותו 'חדר'...

ושמעתי גם שזה לא היה לפני הלל אלא בעת אמירת אשרי ובא לציון, והרה"ק מקאלאשיץ הוריד התפילין ונכנס עמו לחדרו, ואח"כ התבטא שאמירת ובא לציון הוא מדרבנן אבל כבוד התורה הוא מדאורייתא.

האדמו"ר משינאווא: הגאון בעל הבית הלוי מבריסק זצ"ל היה פעם בקרעניץ, והלך לבקר אצל הרה"ק משינאווא זי"ע שגם היה אז שם, והרה"ק משינאווא אחז באמצע התפילה, ומסתמא היה במקום שמותר להפסיק, ונכנס לחדרו וניגש אליו ונתן לו שלום ונתן לו הספר נועם אלימלך שיעיין בנתיים, ואמר שאחר התפילה יכנס אליו שוב. ולאחר התפילה שאל אותו הרה"ק משינאווא מה דעתו על הספר, וענה הבית הלוי: הרי הספר אינו מדבר אלי כלל, הוא מדבר רק מצדיקים...

הגרי"מ ד: הרי הרה"ק משינאווא היה פעם בבריסק... **האדמו"ר משינאווא:** והגאון רבי יאשע בער זצ"ל יצא לקבל פניו עם נרות וכבדו בכבוד גדול עד מאד². **מן שליט"א:** ואחר שנפרד ממנו לא הניח לו לנסוע הלאה לקובנא...

האדמו"ר משינאווא: וכששאלו לסיבת הדבר, אמר שהוא חושש שלא יכבדו אותו די...

מן שליט"א: היה להם הערכה לצאנזער אייניקלעך³. **האדמו"ר משינאווא:** הגאון רבי חיים מבריסק לא דיבר נגד חסידים באמרו שהוא חוטר מחסידים, כי

לסעוד אצלו, אין הכוונה שיביא עמו עוד כמה אורחים... עודו מדבר והרב מבריסק פתח את דלת ביתו לרווחה והושיט את ידו בברכת "שלום עליכם" ו"ברוך הבא", והוסיף בפנים צוהלות: "יכנס רבה של שינאווא ויכנסו עמו מלוויו ויראו את עצמם כבביתם, כי על כן באו בצל קורתך..."

וראה בגליון בצילא דמהימנותא (דברים תשס"ו) מה שסיפר מצאנז, וראיתי שלמרות שכבר עברו שנים רבות מפטירתו, עם האדמו"ר מטשאקאווא שליט"א למרן שליט"א, ששמע מהרב מבריסק הגרי"ז זצ"ל, שלפני שהתחיל רבי יאשע בער לשוחח עם הרה"ק משינאווא, ביקש מחילה ממנו ונכנס לחדר אחר והלביש מלבוש אחר בהתבטאו, הרי הוא ת"ח וצריך ללבוש מלבוש של כבוד לכבודו.

¹ ויצויין מהמובא בספר "זכור לדוד", שהגרי"ז זצ"ל אמר פעם: הייתי בגאליציה כשישים שנה אחר פטירתו של הדברי חיים מצאנז, וראיתי שלמרות שכבר עברו שנים רבות מפטירתו, עם כל זה 'איז דאס איז אזויווי ער לעבט נאך', כי כמעט אין לך שני יהודים בגליציה שמדברים ביניהם ולא יזכירו בשיחתם סתמא בשם 'דער רב', כשהכוונה להדברי חיים, וכשאחד אומר להשני: ככה אומר 'דער רב', אז אינך צריך לשאול למי הכוונה, כי פשיטא לכולם שהכוונה על הרב מצאנז...

ובגליון בצילא דמהימנותא (אח"ק תשס"ט) הובא מה שסיפר הגר"ר שמעון יוסף מלר שליט"א, מו"ל ספרי בית בריסק, למרן שליט"א, שפעם אמר הגרי"ז זצ"ל לרבי געציל שייך ז"ל: "אתה חסיד צאנז, אני חסיד שינאווא!"... וסיפר לו על הכבוד הרב

האדמו"ר משינאווא: גם הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע למד חוק לישראל, אבל אמר זאת במהירות בין מנחה למערב, ופעם אף העיר לו אביו (הרה"ק מפריסטיק) על כך...

בענין זה שהרה"ק משינאווא זי"ע לא הפסיק מלימודו לקראת הרה"ק מבעלזא, בוודאי היו לו הרבה כוונות, אבל חשבתי שרצה להראות בזה שהתורה היא מעל הכל... הרי זה היה עיקר טענתו של מרן הדברי חיים בעת המחלוקת, שסוברים שהחסידות והרבי הם מעל הכל...

מרן שליט"א: כל המערכות של מרן הדברי חיים היו עבור כבוד התורה וכבוד הרבנים.

האדמו"ר משינאווא: הגם שבעלזא היתה גם חסידות של תורה, אבל בכל זאת אולי רצה ללמד ענין זה, שכבוד שמים קודם לכל.

מרן שליט"א: הרי הרה"ק משינאווא היה איש אמת ועשה רק מה שסבר שאכן זהו האמת וזה מה שצריך לעשות, בלי שום חשבונות.

מרן שליט"א: שמעתי ממרן אדמו"ר זי"ע שהרה"ק מגארליץ זי"ע ביקש מאחיו הרה"ק משינאווא זי"ע שיבוא עמו לאמריקה לתיקון הדת, באמרו שהרי רואים שלפני ביאת המשיח יהיו היהודים באמריקה, אבל הרה"ק משינאווא אמר שאין זה בכוחו ושיסע לבדו, אבל הרה"ק מגארליץ אמר שאם הוא יסע לבדו יאמרו שכוונתו עבור ממון וממילא לא יוכל להועיל בנסיעתו.

האדמו"ר משינאווא: פעם הגיע הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל הרב מלובלין, לבקר אצל הרה"ק מקאלאשיץ, והיה אז ראש חודש והרה"ק אחז אז לפני הלל, והוא הפסיק והלך לקראת אורחו, באמרו, הלל הוא מדרבנן אבל כבוד התורה הוא מדאורייתא, ונכנס עמו לחדרו.

הגר"ב צרייך: שמעתי מזה בנוסח אחר קצת, מדודי הרה"ח ר' יעקב קרעש ז"ל, שהיה נוכח בשעת מעשה,

כן הובא בבטאון 'צאנז' (סיון תשע"ד) מזכרונות הרבנית מראצפערט תליט"א מבראזיל, על זקנה הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זי"ע, שבשנותיו האחרונים היה לומד בכל יום 'חוק לישראל'.

⁴ בספר שיחתן של עבדי אבות (ח"א עמ' צח) מובא כי פעם היה רבי יאשע בער אצל הרה"ק משינאווא [ובספר רביה"ק משינאווא מובא שזה היה בקרעניץ] והרה"ק אחז באמצע התפלה במקום שאין להפסיק, והושיט לו את הספה"ק נועם אלימלך המונח על שולחנו, והרב מבריסק זצ"ל דפדף כל הספר והחזירו באמרו, הלא כל הספר כולו מדבר לצדיקים... ואמר זאת בענוות חן כאילו אין הספר מיועד אליו. השיבו הרה"ק מציעשינוב זצ"ל, הרי הנועם אלימלך מחשיב כל יהודי לצדיק א"כ גם אתם בכלל...

² כידוע שיצא אז לקראתו עם כל בני עירו לבוש בגדי שבת כשנרות דולקים בידיו! ומסופר כי לאחר שהרה"ק משינאווא הגיע לאכסנייתו, שלח שנים מחסידיו לשאול את הרב מבריסק מתי נוח עבורו שיבוא לכבדו בביקור מבלי להפריע את מנוחתו. הרב מבריסק השיב לשליחים שהגאון משינאווא יהיה תמיד אורח רצוי ומקובל בביתו, וביקש למסור שהוא מזמין אותו לסעוד אצלו.

כשהרה"ק משינאווא הלך לביתו של הרב מבריסק ליוו אותו כמה מחסידיו, אך כשהגיעו לפתח ביתו של הרב מבריסק אמר להם הרה"ק שיחזרו על עקבותיהם, כי רבה של בריסק נמנה על המתנגדים ואינו רגיל בהנהגת החסידים, ואם הוא הזמין אותו

הבדלה שם פעמיו לקאזניץ, והלך את כל הדרך במרוצה מגודל ההתלהבות והפחד מן הדין וחשבון שהוא עתיד ליתן אם לא יזכה להכיר את המגיד מקאזניץ, ובבואו לקאזניץ לא נח אפילו שעה קלה, אלא תיכף ומיד מיהר לביתו של המגיד. והמגיד הק' היה חלוש מאד בטבעו ולעתים קרובות היה מוטל במיטה, וגם אז שכב המגיד במיטתו וקהל רב עמד סביבו, באופן שהבני יששכר לא היה יכול להסתכל בפניו, והצטער מאד בחששו שמא ברגעים אלו יבוא משיח צדקנו והוא עדיין לא זכה לראות את פני המגיד מקאזניץ, ובליבת ברירה טיפס על איזה דבר כדי שיוכל להתבונן בצורת המגיד, וברגע שראהו החוה המגיד מקאזניץ ואמר, בראיה בעלמא קני...

וכבד את מרן שליט"א בלחיים ומזונות, ושוחחו על הקדמת שהכל למזונות וכו'.

האדמו"ר משינאווא: אנו היינו בפאריז לאחר המלחמה, ושם הכרנו לראשונה את מרן זי"ע. באותה תקופה הקים מרן זי"ע במקום סמוך לפאריז כמה צריפים גדולים ששם הכינו גם אוכל כשר עבור הפליטים שהגיעו לשם מהמחנות, ומרן זי"ע הציע לאבינו זצ"ל לעבור לשם. זה היה אחר שהיינו כמה שנים בנדודים ובפרט בסיביר, וזה זמן ארוך שלא שמענו ולא ראינו "תפילה" מהו, ואז ראינו לראשונה את מרן זי"ע מתפלל בכזו דביקות, ובבכיות, ממש כמו השנים אחר כך באמריקה, ואז זה היה תקופה קצרה אחרי השחרור ואחרי שאיבד את כל משפחתו, ועליו לא ראו מאומה, וכל מעייניו היו למען השרידים.

ר' לייבוש מארגנשטערן: ידוע שמרן זי"ע בהיותו בפאריז שמע שבבית היתומים אין לילדים היהודים חלב כשר, והלך וקנה עבורם פרה שיוכלו לחלוב אותה שם.

ונפרדו לשלום.

ביום כ"ט סיון תשע"ה

(הדברי חיים) בזה"ל, זאגן תורה קען קיינער נישט, נאר דער קאזניטצער מגיד האט גיקענט, און יעד קען. וראה עוד שם: פ"א אמר שכל הספרים החדשים אין להם שייכות לספר עבודת ישראל, ועכ"ז כשאני מתחיל לעיין בתחילת מימרא, אני כבר יודע מה שיאמר אחר כך. ובהערה שם שהרה"ק משינאווא זי"ע אמר, כי כל ספרי חסידות הם קודש, וספר עבודת ישראל הוא קודש קדשים. ולפלא הוא לשונו של מרן הדברי חיים בהסכמתו לספה"ק עבודת ישראל: ידעתי מיעוט ערכי מי אני לבוא על הסכמת ספרי קודש, מעולם לא נתבקשתי בזה מאדם, בפרט ס"ק של מרן הגאון החסיד מופת הדור בוצינא קדיש' א"א רשכב"ה רב המחבר מהו' ישראל זצללה"ה מגיד משרים דק"ק קאזניץ אשר נודע למשגב גודל צדקתו וחסידתו ומילא תבל בנפלאותיו אשר עשה בישראל, אשר לפי דעתי אין בדורנו מי ששיג חכמתו, ולכן מהראוי לטמון ידו בצלחת, אולם אין מסרבין לגדול וכו'.

¹⁰ וראה בדומה לזה בספר מגדולי החסידות שהרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע כשלמד אצל הרה"ק מלובלין שמע ממנו שאמר: מי שגר סמוך לקאזניץ ואינו וסע לקבל פניו של המגיד, לא יזכה לקבל שלום ממלך המשיח בבואו במהרה בימינו.

מצד אמו היה להם שייכות ללעכוביטש. ידוע שהוא קיבל שוחטים ומלמדים רק מהחסידיים.

הגר"ב צרייך: השושלת של בריסק הרי באו מהגה"ק רבי חיים מוואלוזין זצ"ל, שגם הוא לא רדף את החסידיים, ואף היה מהיחידים שלא חתמו על הח' נגד החסידיים.

האדמו"ר משינאווא: רבי חיים מוואלוזין בא פעם לווארשא כי רצה להכיר את הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע אחר ששמע עליו נפלאות. ואחר שיצא ממנו התבטא ברוב התפעלות "אחד הגדולים בארץ"...

פעם אירע שאחד מתלמידו של רבי חיים נעשה לחסיד והחל לנסוע אל הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיז זי"ע. ורבי חיים שלא שמע כ"כ על גדולתו של הרה"ק מענשכיז, אמר על אותו תלמיד: אם כבר נעשה חסיד, למה לא נהיה חסיד קאזניץ, הרי הוא יודע 'פילע תורה'... הרה"ק מנעשכיז היה יותר 'טמיר ונעלם'.

מרן שליט"א: המגיד מקאזניץ היה ידוע יותר בכח התורה, הרי יש ממנו ספרים בנגלות התורה.

האדמו"ר משינאווא: היה לו ישיבה והעמיד תלמידים. הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע אמר על הרה"ק מנעשכיז: "מרדכי בן מאטיל בלתי לה' לבדו".

הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע אמר על המגיד מקאזניץ: יותר ממלאך, יותר משרף, מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכול לשמוע...

פלא הוא מה שאמר פעם הרה"ק רבי משה מראזוודוב זי"ע: אני חייב להאמין שהמגיד מקאזניץ היה גדול מהרב מצאנז, אבל איני יודע במה"...

אלו הם דברים פלאיים ביותר... המגיד מקאזניץ היה הרשכבה"ג בדורו, כל גדולי הצדיקים נסעו אליו...

מרן שליט"א: מסופר שפעם ביום שבת אמר הרה"ק מלובלין, שכל מי שנמצא בדורו של המגיד הקדוש מקאזניץ ואינו מכירו, עתיד ליתן את הדין ט"י. כששמע תלמידו הבני יששכר זי"ע את הדברים נרעש מאד והמתין בקוצר רוח עד אחר הבדלה, ותיכף אחר

שהנחיל זקנו רבי יאשע בער להרה"ק משינאווא בביקורו אצלו, והפטיר ואמר: "הנה אם זקני כיבד את הרבי משינאווא בכבוד מלכים, הרי שאין ספק שהיה ראוי לכבוד הנ"ל, ועל כן אמרתי לכם שאני חסיד שינאווא"...

ומענין לענין יסופר, שפעם שהה הגרי"ז זצ"ל במרחץ קרעניץ והתאכסן אצל אחד מחסידי צאנז שם. ויהי בבוקר בעת התפילה ראה הבעל אכסניא שהרב מבריסק מסתכל במראה בשעת הנחת התפילין, וחרה לו דהלא מרן הדברי חיים זי"ע הקפיד ע"כ מאד, אך להעיר לו לא חפץ מפני כבוד תורתו, על כן כשהכין להרב מבריסק את סעודת שחרית שם הניח במתכוון על השולחן את השו"ת דברי חיים ובתוכו סימן למקום המדובר בענין זה. ויהי כאשר בא הגרי"ז לסעוד פת שחרית וראה את תשובת הדברי חיים, הבין מיד כוונת מארחו, ואמר לו, הנה חסיד אתה ולכן אסביר את עצמי לך כלשון החסידיים, והוא ע"פ מה שידוע שפעם ירדו גשמים עזים בחג הסוכות ומרן הדברי חיים נשאר לישב בסוכה, וכששאלו אותו הלא בגמ' אמרין דהנשאר בסוכה נקרא הדיוט, ענה הדברי חיים אהיה הדיוט והעיקר שבסוכה אישאר. כמו כן אומר אני לך, אהיה בור כדברי הד"ח בתשו', והעיקר שאניח תפילין כהלכה...

¹¹ בספר חמדה גנוזה (עמ' קצט) מסופר: פ"א אמר אא"ז (מרן

בַּחצֵרוֹת קִדְשֵׁינוּ

בסיום הכינוס, מילאו ההורים פיהם שבח קדם הנהלת היכלי התורה והחסידות על מיזם מיוחד זה, בתוך כל שאר הפעולות למען צעירי הצאן.

עם השלמת מבצע "המגדלים": הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א בשיבת סיכום במשרדי 'אחים לשמחה'; היערכות לקראת הגדלת המענקים

כל המשמח חתן וכלה כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים: בליל ערב תשעה באב, התקיימה במשרדי מפעל החסד "אחים לשמחה", ישיבת סיכום מקיפה עם השלמת מבצע "המגדלים" שהחל בשנה שעברה בט"ו בשבט תשפ"ב, והגיע לידי סיכום ביניים בשבועות האחרונים, עם האירועים הגדולים והחגיגיים של פתיחת המגדלים – סניפי אחים לשמחה – בערים בית שמש, חיפה וטבריה. המגדלים הקודמים נפתחו בערים: ירושלים, בני ברק, ביתר, אלעד, קרית הבעש"ט וצפת. בישיבה שנמשכה במשך שעה ארוכה בראשותו של יו"ר מפעל החסד הארצי "אחים לשמחה", הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, הוצגו הנתונים המדהימים כיצד בשנה אחת הפך מפעל "אחים לשמחה" למעצמה ענקית וארצית של חסד מופלא, ומחלוקה של עשרות אלפי ש"ח בחודש, הגיעו לחלוקות ענק של מאות אלפים, כאשר כאמור, רק בחודש סיוון האחרון, 10 שנים לאחר פתיחת 'אחים לשמחה', חולק בחודש אחד סכום עתק של כמעט מיליון ש"ח.

על השולחן במהלך הישיבה נערמו חבילות ענקיות של השוברים שחזרו מחנויות ההלבשה היוקרתיות, לצד הקבלות. הגה"צ שליט"א הביע את התפעלותו העצומה לראות כמויות ענק שכאלו, שמעידות על חלוקה של כמה מיליוני ש"ח רק בשנה וחצי האחרונות מאז התפרסם "אחים לשמחה" על פני כל קהילות הקודש של אנ"ש, כאשר מנגד נערמה על השולחן, חבילת בקשות חדשות מאלה שמחתינים בחודשים הקרובים.

במהלך הישיבה, הטיל הגה"צ את ה'פצצה' שכבר בשנה הקרובה שנת תשפ"ד, יעלו את הסכום שנחתן לכלות, בעוד 3,000 ש"ח לכלה! "ב"ה חתנים מקבלים היום ביגוד מכף רגל ועד ראש חנם אין כסף, בשווי 12,000 ש"ח, אך אל לנו לשכוח שההוצאות הן הרבה יותר כאשר מחתנים בת, ולכן צריך להגדיל מיידית את סכום המענק שנחתנים לכלות בעוד 3,000 ש"ח. כבר בשנה הקרובה – אמר הגה"צ שליט"א שכל העת מדרבן ומחזק את ראשי "אחים לשמחה", כדי שיתנו הרבה יותר.

*

בעקבות הכרעת ראש הישיבה שליט"א, הוחלט במפעל "אחים לשמחה" לצאת אל הדרך באופן מידי. מנהל "אחים לשמחה" מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו,

היכלי התורה והחסידות: היערכות שיא לקראת פתיחת הזמן בהיכלי הישיבות הק'

ה'זמן' החדש בפתח, קול המיית התורה והתפילה שייפצחו בעוז בעז"ה במוצאי שב"ק פר' עקב הבעל"ט - כבר נשמעים בפתחם של היכלי הישיבות הקדושות, ובמקביל נמשכת ההיערכות המרשימה והמיוחדת בשלל המישורים, הרוחני כמו גם הגשמי, לקראת שנת הלימודים החדשה.

ההנהלות הרוחניות של היכלי הישיבות הק' עמלים מזה שבועות ארוכים, תחת ראשותו של הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב שליט"א, יחד משקיעים הם במסירות וללא לאות למען פתיחת ה'זמן' עצהיו"ט לתועלת ולרווחת התלמידים בחומר ובגשם. בשבוע האחרון פעלו ביתר שאת ועוז כלל הצוותים של היכלי התורה והחסד דחסידי צאנז בפעילות מאומצת וקדחתנית לקראת פתיחת הזמן, כאשר בשלל מבני והיכלי הישיבות הק' עמלים הם על היערכות מתאימה לקראת אכלוס התלמידים, הוותיקים והחדשים אשר ישובו לחבוש את ספסלי דבי מדרשא בהיכלי הישיבות הק'.

כשבמקביל לכך גם בפן הרוחני וההנהלה הרוחנית עמלו בתקופה האחרונה בהכנות רוחניות לתועלת הכלל, כינוסים וישיבות בהתוויית סדרי הלימודים בהיכלי הישיבות, ועוד רבות.

כינוס היערכות מיוחד התקיים לכלל הורי תלמידי ישיבתנו הק' לצעירים דברי חיים, וכן להורי התלמידים העולים כעת לראשונה ללמוד בין כתלי הישיבה בשיעור א'.

את הכינוס פתח בדברים הרה"ג ר' אשר דוד גליק שליט"א מנהל הרוחני של הישיבה, שמסר ופרס בפני ההורים את סדרי הישיבה וזמני הלימוד, תכניות הלימודים ועוד, על מנת שההורים יוכלו להיות שותפים מלאכים בסדרי הלימודים של צאצאיהם, ללוותם במעש ובתפילות עדי יצליחו ויקצרו פרי עמלם.

משא מיוחד השמיע הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב שליט"א, בה הרחיב אודות כח התפילה של האבות על בניהם, ובפרט להצלחה בלימוד התורה, והאחריות המוטלת על כל הורה והורה להעיתר בתפילה יום יום עבור בניו וצאצאיו, כשבוודאי בזכות זה יגלו ויתעבדו לאילנא רברבא.

שיחה מאלפת מסר הרה"ג ר' ישראל יהודה הרשקוביץ שליט"א יו"ר ארגון מנעימי התורה הפועל גדולות ונצורות בין בחורי החמד בהיכל הישיבה, בדבריו הרחיב אודות דרכי החינוך ברוח הדור, התמודדות ההורים אל מול בניהם, ועוד ועוד.

לא היה גוף אחד שריכז את כל הרשימות. הנה, לדוגמה. זה עתה קיבלנו חוברת של שדכנים מארה"ב, שיש בהם שמות של בני ובנות מכל קהילות הקודש של החסידים באמריקה, אולם מקומו של צאנו נפקד. ויש גם כאלו שרוצים להשתדך בתוך צאנו, אולם בגלל שאין רשימות, הדבר מקשה על השדכנים והשדכניות.

"ולכן ברצוננו ליצור רשימות של כל בני ובנות אנ"ש, על מנת לסדר מאגר מסודר ומעודכן עבור כל השדכנים הן באמריקה והן בארץ ישראל. אשר על כן, מבקשים אנו מכל אנשי שלומנו, לרשום את צאצאיהם בטפסי הרישום שיחולקו בבית מדרשנו או באי-מעיייל, כדי שנוכל להתחיל את הפעילות בהקדם האפשרי לרווחת אנשי שלומנו".

ואכן לאחר עמל רב, אוחזים כעת בשלבים האחרונים של גיבוש הרשימה. המזכיר הנמרץ של 'שמחם' בארה"ב, הרב יעקב שפיצער הי"ו, מוסר שהנתונים הוזנו למערכת בצורה כמעט מושלמת, ועל כן פונה מרכז 'שמחם' בקריאה נרגשת לאנ"ש בחו"ל, מי שלא עשה זאת עד כה, למהר לרשום את אלה שהגיעו לגיל שידוכים, כאשר המומלץ הוא להזין למערכת גם כאלה שעדיין נמצאים בגיל 16, כדי שהרשימה תהיה רלוונטית לשנים הבאות. ניתן להרשם במעטפות ששוגרו לבתי אנ"ש או באמצעות מערכת "נדרים פלוס" – שמחם – טופס לרישום שידוכים חו"ל.

תלמידי מכינה לשיבה 'דרכי חיים' בעיה"ק ירושלים סיימו ונבחנו על כל מסכת סוכה

בסיומה של שנה בה עמלו התלמידים החשובים על לימוד ושינון כל מסכת סוכה בבקיאות מלבד פרקים ממסכת קידושין בעיון, התלמידים היקרים זכו ביום שלישי ז' מנ"א להיכנס לשעה של קורת רוח לבית פוסק הדור הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א שבחן את התלמידים משך זמן בשאלות רבות ומקיפות במסכת סוכה והביע קורת רוחו לשמוע היקף ידיעותיהם הנפלאות בכל חלקי המסכת, ואף השמיע מדברותיו דברי חיזוק בגודל החשיבות לנצל את ימי בין הזמנים לעלייה בתורה, והרעיף על כל בחור בנפרד מברכות קודשו שימשיכו לעלות במעלות התורה, בסיום העניק סט ספרים שחיבר 'מועדים וזמנים' להיכל המכינה.

לאחמ"כ נכנסו למבחן יסודי ומקיף במיוחד אצל חדב"נ הגה"צ כ"ק גאב"ד קרית צאנו ירושלים שליט"א, שבמשך כשעתיים השתעשע עם כל תלמיד ותלמיד בכל מכמני המסכתא וטייל עם התלמידים קצרות וארוכות בהלכות היוצאים מסוגיות הגמרא, כשהבחורים הצעירים מפליאים אותו בידיעותיהם המצוינות בכל פרט ופרט במסכתא.

בסיום המבחנים חזרו להיכל המכינה שם נערך סביב שולחנות ערוכים לסעודת מצוה עם בשר ויין

קיבל על עצמו בישיבה לגייס עוד מיליון ₪ חדשים בחורף הקרוב, בשלושה שלבים.

בשלב הראשון - הוא נטל על עצמו את העול לאסוף עוד 300 הו"ק מקרב אנ"ש בחודש אלול הבעל"ט

בשלב השני - יערך אי"ה מעמד אדיר "בוקע רקיעים" ב"ג מידות מול קודש הקדשים, בהשתתפות מניין של רבני אנ"ש ועוד המונים שיצטרפו. במעמד מרטיט זה, יטלו חלק כל אנ"ש מארץ ישראל ומחו"ל ב"פדיון נפש" מיוחד של 250 ₪.

ובשלב השלישי - תערך המגבית השנתית בחו"ל, כאשר רבים מאנ"ש בארה"ב, כבר קנו חזקה לקבל את פניו של ר' ישראל בעין יפה ובלב רחב, ובפרט השנה כאשר התכנית היא לשדרג את מצות 'הכנסת כלה' בעוד כמה אלפי ₪.

ניתן להצטרף בכל עת: מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו - 0527129114.

מרכז 'שמחם' דחסידי צאנו מסיים בימים אלו לגבש את רשימת צאצאי משפחות אנ"ש בחו"ל בגיל שידוכים - לטובת השדכנים המשתמשים ברשימות קהילתיות

גם בימי בין הזמנים, במרכז 'שמחם' דחסידי צאנו לא שוקטים על השמרים. כל יום של המתנה, כל לילה של ציפייה - הם יותר מדי. ולכן אחד ממבצעי הקיץ של 'שמחם' הייתה לגבש רשימה של צאצאים שהגיעו לגיל שידוכים, ממשפחות אנ"ש בחו"ל, כדי להיות לעזר ולאחיסמך לשדכנים המשתמשים ברשימות אלו לצורך הצעות שידוכים.

בקהילות רבות נהוג לגבש רשימות של אלה שהגיעו לגיל שידוכים, והשדכנים משתמשים ברשימות אלה. כך גם בקרב אנ"ש בארץ ישראל. אולם בקרב קהילתנו הק' בארה"ב, לא הייתה רשימה שכזו, ושדכנים רבים מחו"ל פנו ל'שמחם' כדי לנסות לגבש רשימות כאלה.

ואכן, בהכוונתו של הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, מרכז 'שמחם' דחסידי צאנו, החל לרכז את הפרויקט הזה. עם תחילת הקיץ נשלח מכתב מפורט לכל אחד ואחד מאנ"ש בארה"ב. בין הדברים נאמר במכתב:

"אחת הפעילויות המרכזיות שאנחנו עושים במשרדנו, הוא ריכוז רשימות של המצפים והמצפות לזיווגם על מנת לשלחם לשדכנים ושדכניות, להקל מעליהם המלאכה. כך כבר עשינו בארץ ישראל כאשר כל הרשימות נמצאות בידינו ועשרות שדכנים קיבלו מאיתנו את הרשימות וב"ה ראינו הצלחה מרובה כאשר רק לאחרונה התארסו בזכות פעילות זו כמה מבוגרים וכמה של זיווג-שני.

"וזעקת אחינו מארה"ב באה אלינו, כאשר כמה וכמה מאנ"ש יש בביתם בנים ובעיקר בנות, שלא רשומים במאגר השדכנים, גם לא במאגרי השדכנים בארה"ב, כי

לשאלת רבים, עדיין נותרו מקומות בודדים בקורס שיתחיל כאמור בשבוע הבא, ב-כ"ח מנחם אב. להירשם לקורס, או לכל ענייני השידוכים, צלצלו עכשיו אל מרכז 'שמחם' דחסידי צאנז 88-515-09-88, ופעלו לפי השלוחות.

יצוין כי בשבועות האחרונים, ב"ה נגמרו כמה שידוכים מעל גיל 20, כאשר 'שמחם' הגיש עזרה מרבית בהענקת אינפורמציה, התנהלות מול הצדדים, שיגור רזומות וכדו', וב"ה לעת נעילת השידוך, קיבלו השדכנים מענקים גדולים בשווי אלפי דולרים מתנת 'שמחם' בהתאם למה שפורסם.

תכניות מיוחדות ללימוד בכוללי הש"ס לשנה הבעל"ט
בשמחה וסיפוק רב התקבלו בהיכלי כוללי הש"ס תכניות וסדרי הלימוד לשנה הבעל"ט שנת תשפ"ד. הוועד הרוחני של רבני כוללי הש"ס דנו בעיון רב בתוכניות הלימוד במסגרת ש"ס 70 דף ובמסגרת שלימות בהוראה וקבעו את סדרי הלימוד המיוחדים על מנת שיביאו תועלת מרובה לעמלי התורה בכוללי הש"ס להתעלות בלימוד וידיעת כל התורה ש"ס ופוסקים.

במסגרת לימוד הש"ס גפ"ת 70 דף, לומדים בחודש תשרי במסכת מנחות ומתחילים מסכת פסחים, ובמשך השנה ילמדו מסכתות שבת מועד קטן, יבמות, בבא מציעא מכות, מנחות תמורה מעילה. **במסגרת שלימות בהוראה** ממשיכים בלימוד טוש"ע או"ח הלכות יום טוב וממשיכים עד לסיום או"ח ח"ג, ובחודש ניסן מתחילים או"ח ח"א. **במסגרת ידיעת הש"ס - 50 דף**, המסגרת החדשה שהקים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בראשית החורף, מתחילים בחודש תשרי בלימוד מסכת ביצה וממשיכים במסכתות ראש השנה יומא, יבמות נזיר, סנהדרין, מנחות.

בכוללי הש"ס ישנם כהיום למעלה ממאתיים אברכים בני עליה מכל ערי ארץ הקודש, כשהשנה נפתחה סניף גם במאנסי שבניו יורק. הלומדים בשני מסלולים מקבילים, מסלול של לימוד הש"ס, תכנית של שבעים דף של גמרא רש"י ותוס' לחודש, כשבכל שלשה חודשים נערכת חזרה על 210 דפים גפ"ת, מסלול שני של הוראה, לימוד לפי הסדר כל הארבעה טורים ושלחן ערוך, המבחינים נערכים בשמונה מוקדים בארץ בקרית צאנז נתניה בירושלים ב"ב ביתר ובקרית צאנז טבריה חיפה אלעד ומאנסי ניו יורק. עמלי התורה בכוללי הש"ס - שקבלו עליהם את עול תורה בדרגה הגבוהה והקדושה שהציב להם כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, לא יודעים מושג של בין הזמנים, כך שגם בחודש מנחם אב נלמד במסגרת ש"ס במסכת עירובין ומנחות וכל מסכת מגילה, ובמסגרת הוראה טור וש"ע אורח חיים הלכות עירובין מסימן שע"ו עד סימן תט"ז.

לרגל סיום מסכת סוכה וסיום שנת הלימודים רוב הצלחה, במהלך הסעודה נשא דברים הר"מ הרה"ג ר' יעקב יוסף ליכטער שליט"א שדיבר בהתרגשות רבה על גודל הערכתו לתלמידים שבמשך כל השנה השקיעו במסירות נפש בלימוד המסכתא הן בשעות הסדריים והן בשעות בין הסדריים, לאחמ"כ נערך מעמד הסיום ביחד עם כל התלמידים, מה נהדר היה המחזה לראות את התלמידים היקרים שעמלו שנה שלימה בלימוד ושינון המסכתא, והנה עתה כשכל המסכתא שגורה על לשונם ומונחת אצלם בקופסא, הם מברכים על המוגמר, כשבאמירת הקדיש התכבד מנהל המוסדות הרב אשר מאיר בורד הי"ו

בהמשך נשמעו דברי הדרכה מפורטים לקראת העלייה לישיבה מאת המשגיח הרה"ג ר' אברהם שלומוביץ שליט"א כשבסיומם העריף ברכות לרוב בשם תלמידי המכינה למנהלי המוסדות מוה"ר אשר מאיר בורד הי"ו ומוה"ר שמעון גוטמן הי"ו שליבם פתוח לכל צרכי המכינה לישיבה בתוך כלל פעילות המוסדות הק' בנדיבות מתוך מסירות ואהבת תורה טהורה וב"ה זוכים לראות הצלחת הבחורים ואת הפירות הנפלאים והמושלמים שיוצאים בס"ד מהמכינה.

ברכת המזון על הכוס רכשו קבוצת תלמידים למג"ש המסור והאהוב הרה"ג ר' יעקב יוסף ליכטער שליט"א בהתחייבות על חזרה של עשרות פעמים על כל מסכת סוכה שישאר חקוק על ליבם לקנין נצחי לאורך ימים ושנים.

למעלה מעשרים שדכנים מקצועיים יתווספו בחצר קדשנו בעז"ה, עם השתלמותם בקורס הייחודי של 'מרכז השידוכים' של 'שמחם' שמתחיל בכ"ח אב

לאחר ימי הרשמה קדחתניים בחצר קדשנו, בעז"ה עתידים להתווסף אל חצר הקודש צאנז, למעלה מעשרים שדכנים שבעז"ה גם יתפרנסו בכבוד, עם השתלמותם בקורס הנודע של 'מרכז השידוכים', בהנהגת השדכן המפואר הרב דוד יונה קליין הי"ו. ניסיונו העשיר ברכישת כלים להתמקצעות ולהעצמה אישית, כבר תרם רבות למאות מכל החוגים ומכל המגזרים, הן בכישורי חיים בכלל והן בענייני שדכנות בפרט. תודות לקורסים שהעביר, החלו המונים להתפרנס בכבוד ממקצוע השדכנות. הקורס הייחודי לשדכנים ולכל מי שנרשם - יחל אי"ה ב-כ"ח מנחם-אב הבא עלינו לטובה. מוה"ר ישראל חיים בלומנטל הי"ו, מנהל מרכז 'שמחם' דחסידי צאנז, שיזם את הקורס ואף מממן מחצית ממנו לכל משתתף ומשתתף, מוסר כי הרב קליין נפגש תחילה עם כל אחד אחד מהמשתתפים באופן פרטני, וב"ה למעלה מעשרים גמרו אומר להירשם לקורס, בציפייה לרכוש כישורי חיים ויחסים בינאישיים לצד העצמה אישית ובניית ביטחון עצמי.

הקדושות דחסידי צאנז מוסרים ומודיעים בשורה טובה לכלל תלמידי הישיבות הק' די בכל אתר ואתר, כי לאחר מאמצים מרובים, ודמים תרתי משמע, עלה בידינו לקבץ לפונדק מאות מאות של תקליטי שמע הכוללים אלפי 'חסידישע ניגונים המיועדים להטענה בנגני ה'לכתחילה מלא' כתקנות הישיבה.

כל זאת התאפשר אודות להתקשרות מיוחדת עם הרה"ח ר' יוסף משה כהנא הי"ו מבעלי 'לחיים הפקות' שהואיל בטובו להקים מאגר ענק של חסידישע ניגונים, אוצרות יקרים של ניגוני קודש שרוח חכמים נוחה הימנה, ומחמת חשיבות הענין והתועלת המרובה נאות לשווק זאת לתלמידי הישיבה בסכום סמלי ומינימלי ביותר.

אי לכך, סוכם עם בעלי חנות 'התקשרות' פעה"ק בניהולו של הר"ר משה שמעון קליין הי"ו, על הטענת הנגנים, כשגם כאן יהיה זה בסכום מינימלי ביותר, כשהמטרה היא לרכוש הניגונים באופן המותר, שלא להיכשל ח"ו באבק גזילה וכדו', וכל זה גם בשביל למנוע מהבחורים הצורך להגיע לכלי טכנולוגיה וכו'.

כאמור מדובר בבשורה טובה אשר רבים ציפו וייחלו לה, הן בחורי הישיבות הק', והן כלל אנ"ש, שיהיו שמחים לעשות הכל בהיתר על טהרת הקודש על כל המשתמע מכך.

שארית ישראל לא יעשו עוולה, ולמותר לציין כי ההטענה הינה אישית ועפ"י פסק הלכה מאת הרה"ג רבי שמואל ייגר שליט"א אין להעתיק שום קובץ לאחרים, ואף לא לבני משפחה הקרובים.

כאן המקום להודות להגר"ש ייגר שליט"א שהכניס עצמו בעובי הקורה לכל ההסדר האמור, שיהיה הכל עפ"י דין תורה ושו"ע. שאר הפרטים יפורסמו אי"ה בהיכלי הישיבות הק'.

אין בית מדרש בלא חידוש, לקראת השנה הבעל"ט נוסף לכוללי הש"ס מסגרת חדשה של הוספת לימוד המשניות זרעים וטהרות שאין עליהם תלמוד בבלי בלימוד מעמיק עם הראשונים. כפי שהורה כ"ק מרן שליט"א במעמד התכנסות של לומדי כוללי הש"ס שנערך בר"ח סיון, וכה היו דבריו "הנה הרהרתי כי ב"ה זכו רבים כבר לסיים ולהבחין על כל הש"ס כולו, או עכ"פ על רוב מסכתות הש"ס, אמנם בסדר הלימודים אין נבחנים על המסכתות מסדר זרעים וטהרות. והנה אנו מאמינים באמונה שלימה כי הנה זה עומד אחר כתלינו, וכבר קרוב יום ה' אשר בו נשמע קול שופר של מלך המשיח, ומוכרחים אנו להכין עצמנו, ועל כן יש לנו ללמוד המצוות התלויות בארץ בסדר זרעים, וכן העניינים בסדר טהרות. אמנם עכ"פ הרהרתי כי מן הראוי שהלומדים בכוללי הש"ס יקנו שלימות לעצמם גם במסכתות אלו. וראוי להעמיד להם מסגרת עם תכנית מיוחדת לעסוק בהם. כי הלא מצות ידיעת התורה כוללת כל חלקי התורה הק' כנודע מה שמנה הרה"ק התניא זי"ע בשולחן ערוך שלו (הל' ת"ת, פרק ב). ובפרט שעל האיש הישראלי אין לו לעמוד על מקום אחד אלא תמיד עליו להיות בבחי' 'הולך', ולילך מחיל אל חיל להוסיף ולקנות לעצמו עוד ועוד ידיעות בתורה הק'." לקראת הקמת המסגרת נערכו אסיפות בבתי גדולי ישראל שליט"א שנתנו את ברכתם ונהנו מהם בעצה ותושיה איך לסדר הענין כדי שיביא תועלת מרובה להגדיל תורה ולהאדירה.

תקנה גדולה בהטענת נגנים עם ניגוני קודש ע"י ועד ההנהלה הרוחנית דישיבה"ק
מטעם ועד ההנהלה הרוחנית שע"י רשת הישיבות

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

יברך את בית ישראל

ברכת מזל טובא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן המסור לכלל ולפרט, נודע לשם ולתהלה, מוכתר בכל מידה נכונה, ה"ה

הר"ר ישראל גרין הי"ו

מטובי העסקנים בחצר קדשנו

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת הכנס בנו כמר יקותיאל יהודה נ"י לנועם עול תורה ומצוות

ובברכת מזל טוב לאביו

הרה"ג רבי יעקב קאפיל שליט"א

ויה"ר מן קדם אבהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ה, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

גליון זה נדבת

**ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
הרה"ח ר' גרשון איצקוביץ הי"ו**
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת הכנס בנו כמר משה יוסף נ"י
לנועם עול תורה ומצות
במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לחותנו
הרה"ח ר' אברהם יעקב רובינשטיין הי"ו
אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

ברכת מזל טוב

לידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין, העומד
ליטינו תמיד בכל עת בהפצת הגליון בק. הבעש"ט
הרה"ח ר' אהרן אליעזר שכטר הי"ו

אב"י בקרית הבעש"ט
לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת נישואי בתו הכלה תחי'
עב"ג החתן המו"מ בתו"ש כמר שמעון נ"י
בן הרה"ח ר' משה הי"ו - פעיה"ק

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ח ר' פענדל הי"ו - ב"ב
ולסב הגה"ח רבי שמואל אריה שפירא שליט"א
אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

**ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
הרה"ח ר' משה אהרן שפירא הי"ו**
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת נישואי הבן
הבה"ח המו"מ בתו"ש כמר שמעון נ"י
עב"ג הכלה תחי' בת הרה"ח ר' אהרן אליעזר שכטר הי"ו
ובברכת מזל טוב

לאביו הגה"ח רבי שמואל אריה שליט"א - פעיה"ק
ולסב הרה"ח ר' פענדל שכטר הי"ו - ב"ב
אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

שפחת החתונה תתקיים אי"ה
ביום רביעי הבעל"ט בהיכלי רוזנברג

גליון זה נדבת

**ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
הרה"ח ר' ישראל גרין הי"ו**
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת הכנס בנו כמר יקותיאל יהודה נ"י
לנועם עול תורה ומצוות

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ג רבי יעקב קאפיל שליט"א
אב"י פעיה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

**ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
הר"ר דוד מלר הי"ו**
אב"י בבית שמש

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת הולדת הבן נ"י
במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ח ר' חיים מנחם הי"ו - פעיה"ק
ולזקינו הרה"ג רבי קלמן מלר שליט"א - פעיה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר חיים אלעזר גלנץ הי"ו
אב"י בחיפה

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבן נ"י

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' משה אברהם הי"ו - ירושלים
לחותנו הרה"ח ר' ליבוש כץ הי"ו ב"ב
ולזקינו, הג"ר יהודה צבי גלנץ שליט"א

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר דוד בן חיים הי"ו
אב"י בקרית צאנז טבריה

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבת תחי

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרב צבי שליט"א - פעיה"ק
לחותנו הרה"ג ר' אלטער אלימלך בלומענברג שליט"א
ולזקינו, הרה"ח ר' חיים בן חיים הי"ו - פ"ת
והרה"ח ר' אפרים יעקב בלומענברג הי"ו - בארא פארק

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר משה דוב לוינשטיין הי"ו
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבן נ"י

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הג"ר פרדכי שליט"א - דומ"צ פעיה"ק
לחותנו הרה"ח ר' משה יהודה פולק הי"ו - פעיה"ק
ולזקינו, הרה"ח ר' ישי לוינשטיין הי"ו - ב"ב

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר מענדל שפיצר הי"ו
אב"י בפאנסי

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבת תחי

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' פרדכי הי"ו - יוניאן סיטי
ולחותנו הרה"ח ר' כתריאל מאיר הי"ו - פאנסי

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו העסקן הנכבד והנעלה,

יקר שבערכין,

הר"ר אברהם מענדל ווייכברויט הי"ו
אב"י בפאנסי

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבת תחי

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' ישראל מאיר הי"ו
ולזקינו הרה"ח ר' משה דוב שליט"א

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר שמואל שפיצער הי"ו
אב"י ביוניאן סיטי

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבן נ"י

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' אפרים פישל הי"ו - יוניאן סיטי
לחותנו הרה"ח ר' ישראל אסקל הי"ו - יוניאן סיטי
ולזקינו הרה"ח ר' אברהם פרדכי אסקל הי"ו

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

בס"ד

יהודה אתה וידוך אהיך

י'ראו עיננו וישמח לבנו בשמחתו של י'דידנו
ה'אברך הנמרץ היקר החקוק בעומק לבנו
ז'המסור בכל לב ונפש למען מרכז התורה
ד'ואג למען רוחותם של אברכים מלאי אורה
ה'ומה לב לחמם קרן התורה מערב ועד בקר

הרה"ח יהודה וחיאל שפירא הי"ו

מנהל רשת כוללי האברכים
"מרכז התורה והחסד" קרית צאנז

לרגל שהשמחה במעונו
בהולדת הנכד הראשון שירחי'
בן בכור לחתנו היקר ומאוד נעלה
הרב יוסף מאיר ויינברגר הי"ו
מבחי האברכים ברשת הכוללים 'מרכז התורה' קרית צאנז
בן מחו' המחרך הדגול ומאוד נעלה
הרה"ח ר' ישראל צבי ויינברגר הי"ו
ברכה מאוחדת קובעים לעצמם הטבים הנכבדים והחשובים
הרה"ח ר' אליעזר בריל הי"ו
הרה"ח ר' יצחק שלמה הרשקוביץ הי"ו
ומרת שפירא שתחי'

השי"ת הבוחר בחורה יהא בעורכם וסעדכם שתזכו לראות רוב נחת ממנו
ומכל יוצ"ח רוב נחת ועונג דקדושה, מתוך שפע חיים ברכה והצלחה בכל
מעשי ידיכם, לאורך ימים ושנות חיים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

בעתירה
ראשי המוסים אגרי המוסים צוות האלף

sh & Grand